

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Xəstə artıb,
yoxsa qiymət:
bir milyardlıq
dərman
xərxi...
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 17 oktyabr 2025-ci il Cümə № 188 (8798) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

BBC ölkəmizi hədəf aldı

Britaniya yayımı niyə yenidən qurulan bu kəndə İran mühafizəkarları ilə eyni münasibət nümayiş etdirir?

yazısı səh.5-də

Bakını Avrasiya İttifaqına qoşmaq israrı

yazısı səh.7-də

Moskva Ermənistanla sülh sazişini "qurdalayır"

yazısı səh.10-da

ATƏT sədri müxalifətçi rolunda

yazısı səh.7-də

Qatilə çevrilən yeni yetmələr

yazısı səh.3-də

DTX-nin saxladığı sabiq diplomata hökm oxundu

yazısı səh.4-də

"İlham Əliyev Qafqazın şərəfini qorudu" - həbsdən belə yazdı

yazısı səh.5-də

Mehdiyevin adı yenidən "Tərtər işi"ndə

yazısı səh.6-da

Azərbaycanda saxta qızıl bazarını kimlər himayə edir?

yazısı səh.13-də

Erməni deputat QMİ sədrinin soyadından diksindi

yazısı səh.14-də

Bakının Baş Planının icrasına başlanılır

yazısı səh.12-də

Bakıda hərbi parad keçiriləcək

yazısı səh.10-da

MEHDİYEVİN ŞOK PLANI - DÖVLƏT ŞURASI YARATMAQ İSTƏYİRMİŞ

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri dövlət çevrilişi etməklə bağlı davamlı xahişlərlə Rusiyanı bezdiribmiş; Moskva da heç bir perspektiv vəd etməyən xəyanət şəbəkəsi ilə bağlı rəsmi Bakını məlumatlandırıb

Azərbaycan sülhməramlıları Qəzzada?!

Daha bir ciddi mənbə bu xəbəri yaydı; BMT-nin qərarı olarsa...

yazısı səh.9-da

"Ya pulunu kəsiblər, ya da..."

yazısı səh.11-də

Azərbaycan Trampa görə BRİKS-dən imtina edəcəkmi?

yazısı səh.8-də

"FSB" direktorundan Xəzərə hücum anonsu

yazısı səh.9-da

İlham Əliyev Qazaxıstana gedir

Prezident İlham Əliyevin Qazaxıstana səfəri gözlənilir. Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin dövləti ilə baş tutacaq səfər oktyabrın 20-21-də reallaşacaq. Səfər zamanı yüksək səviyyəli danışıqlar aparılacaq. Dövlət başçıları həmçinin Ali Dövlətlərarası Şurasının iclasında və Qazaxıstan-Azərbaycan biznes forumunda iştirak edəcəklər.

Hərbi Prokurorluqda yeni təyinatlar

Respublika Hərbi Prokurorluğunda yeni təyinatlar olub.

Hərbi prokuror, ədliyyə general-mayoru Bəhrüz Əhmədovun əmri ilə ədliyyə polkovnik-leytenantı Vaqif İsmayilov Respublika Hərbi prokurorunun böyük köməkçisi vəzifəsinə təyin edilib.

Bundan başqa, Şəmkir hərbi prokurorunun müavini, ədliyyə polkovnik-leytenantı Azər Mehdiyev vəzifəsindən azad edilərək, Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin böyük prokuroru vəzifəsinə təyin olunub. İstintaq İdarəsinin mühüm işlər üzrə müstəntiqi, ədliyyə mayoru Elxan Salamzadə isə Şəmkir hərbi prokurorunun müavini vəzifəsinə gətirilib.

Bağça müdirləri bu tarixdə imtahan verəcəklər

25 oktyabr tarixində məktəbəqədər təhsil müəssisələrində fəaliyyət göstərən müdirlərin peşəkarlıq səviyyəsinin və peşə yararlılığının yoxlanılması üçün diaqnostik qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcək.

Bu barədə Təhsil İnstitutunun İnsan Resursları Mərkəzindən məlumat verilib.

Qeyd edək ki, imtahanların keçiriləcəyi tarix və məkan barədə məlumatlar iştirakçılara göndərilib.

Nüvə Kriminalistikası Laboratoriyası yaradılır

Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik (AEBA) tərəfindən İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin (İRİA) strukturunda Nüvə Kriminalistikası Laboratoriyası qurulmaqdadır və bu istiqamətdə kadr hazırlığı

həyata keçirilir.

Bu barədə "APA-Economics"-in sorğusuna cavab olaraq İRIA-dan bildirilib.

Qeyd edilib ki, laboratoriyanın qurulması istiqamətində addımlar AEBA ilə icra edilən birgə layihə çərçivəsində atılır. Belə ki, İRIA AEBA ilə texniki əməkdaşlıq proqramı çərçivəsində "Azərbaycanda nüvə və radioaktiv materialların monitorinq və ekspertizası üzrə milli laboratoriyanın imkanlarının genişləndirilməsi" adlı AZB 1004 milli layihəsini həyata keçirir.

Məhkəmə hakiminin fəaliyyətinə xitam verilib

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Anar Sadıqovun fəaliyyətinə xitam verilib.

APA xəbər verir ki, bununla bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurası qərar qəbul edib.

MHŞ Anar Sadıqovun hakimlik fəaliyyətinə öz ərizəsi əsasında xitam verib. Qeyd edək ki, Anar Sadıqov hakimlik fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasına ərizə ilə müraciət edib. O, bunu hüquq sahəsi üzrə elmi və pedoqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq istəyi ilə əsaslandırıb.

Bakıda ticarət mərkəzində meyit tapıldı

Bakıda ticarət mərkəzində meyit tapılıb.

Oxu.az xəbər verir ki, hadisə Qaradağ rayonu, Qobustan qəsəbəsindəki "Qaradağ" ticarət mərkəzində qeydə alınıb.

1962-ci il təvəllüdü Viktor Alekseyeviç Vorotnyuk ticarət mərkəzinin ərazisində dünyasını dəyişib. Onun meyitini sahibkarlar aşkar ediblər.

Məlumatla görə, tüfeyli həyat təzi keçirən V.Vorotnyuk ticarət mərkəzi ərazisindəki mağazaların qarşısında gecələyirmiş.

Onun xəstəlikdən öldüyü bildirilir.

Azərbaycanın dövlət borcu nə qədərdir?

2025-ci il 1 iyul vəziyyətinə Azərbaycanın dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləği 25695,6 milyon manat ekvivalentində və ya proqnozlaşdırılan ÜDM-in 19,6 faizini təşkil edib.

Bu, Maliyyə Nazirliyinin tərtib etdiyi "2026-2029-cu illəri əhatə edən Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi"ndə əksini tapıb.

Bildirilib ki, ümumi dövlət borcunun 8518,2 milyon manatı (5.010,7 milyon ABŞ dolları) və ya 33,2 faizi xarici döv-

lēt borcunun (ÜDM-in 6,5 faizi), 17177,4 milyon manatı və ya 66,8 faizi daxili dövlət borcunun (ÜDM-in 13,1 faizi) payına düşür.

2025-ci il 1 yanvar tarixinə olan göstərici ilə müqayisədə xarici dövlət borcunun məbləği mütləq ifadədə 119,0 milyon ABŞ dolları (202,3 milyon manat) və ya 2,3 faiz, ÜDM-ə nisbəti isə 0,4 faiz bəndi azalıb.

Daxili dövlət borcu 2025-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə 1.482,3 milyon manat və ya 7,9 faiz azalıb. 2025-ci

ilin 1 iyul tarixinə daxili dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 2025-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə 1,7 faiz bəndi azalıb. Daxili dövlət borcunun 46,7 faizini dövlət qiymətli kağızları, 53,3 faizini isə 2023-cü ilin sonundan etibarən dövlət borcuna aid olan "Aqrarkredit" QSC BOKT-un dövlət zəmanətli borcu təşkil edir. Dövlət qiymətli kağızlarının 12,9 faizi 1 illik, 57,0 faizi 2 və 3 illik, 30,1 faizi isə 5 il və daha artıq müddətli qiymətli kağızların payına düşür.

56 min ailə ipoteka krediti ilə ev sahibi olub

İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu (İKZF) Nizamnaməsinə uyğun olaraq 2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında əhalinin mənzil təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində fəaliyyətini uğurla davam etdirib. Hesabat dövründə fondun vəsaiti hesabına 354 milyon manat məbləğində ipoteka krediti verilib ki, bunun da 69 milyon manatını güzəştli ipoteka kreditləri təşkil edir.

Modern.az xəbər verir ki, ilin əvvəlindən adı ipoteka kreditləri hesabına 2565, güzəştli ipoteka kreditləri hesabına isə 816 vətəndaşın və ya ailənin mənzil şəraitini yaxşılaşdırıb. 2025-ci ildə verilmiş ipoteka kreditlərinin orta məbləği 104800 manat təşkil edib.

Şəxsi yığımları yetərli olmayan əhalinin daha aşağı ilkin ödənişlə ipoteka kreditlərindən faydalanmasını təmin etmək məqsədilə 01 oktyabr 2025-ci il tarixinə fond tərəfindən 132 milyon manat məbləğində 1423 ipoteka krediti üzrə zəmanət verilib.

Ümumilikdə indiyə qədər fondun vəsaiti hesabına 3 milyard 680 milyon manat məbləğində ipoteka krediti verilib ki, bu da 56 minə yaxın ailənin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılmasına imkan verib. İpoteka kreditlərindən faydalananların 67 faizi gənclər və gənc ailələrdir.

Ramiz Quliyevə layiqli vida

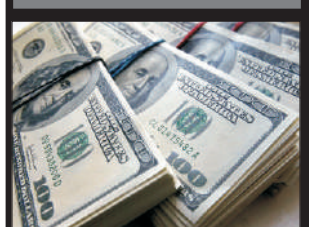
Oktyabrın 16-da Beynəlxalq Muğam Mərkəzində Xalq artisti, tarzen Ramiz Quliyevlə vida mərasimi keçirilib.

Mərasimdə xalq artistinin ailə üzvləri, sənət dostları, mədəniyyət və incəsənət xadimləri, eləcə də ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Mədəniyyət Nazirliyinin İncəsənət və qeyri-maddi mədəni irs şöbəsinin müdiri İntiqam Babayev Xalq artisti, tarzen Ramiz Quliyevlə vida mərasimində bildirib ki, Ramiz Quliyevin vəfatı xalqımız və mədəniyyətimiz üçün böyük itkidir.

Nazirlik rəsmisi xalq artistinin Azərbaycan musiqisinin dünyada tanınmasında əvəzsiz xidmətlərinin olduğunu vurğulayıb: "O, peşəkar ifası ilə Azərbaycan milli musiqisini dünya arenasında təbliğ edib. Yüzlərlə tələbə yetişdirib, çox yüksək pedaqoji qabiliyyətə malik idi. Əminəm ki, Ramiz Quliyevin tələbələri onun zəngin mədəni irsini daim yaşadacaqlar".

Vida mərasimindən sonra mərhum sənətkar II Fəxri xiyabanda dəfn olunub.

Ölkəmiz müdafiə xərclərini azaldacaq

Azərbaycan hökuməti 2030-cu ilə qədər müdafiə və milli təhlükəsizlik üçün büdcə xərclərini 7,969 milyard manata (indiki məzənnə ilə 4,69 milyard dollar) azaltmağı planlaşdırır.

Maliyyə Nazirliyinin saytında dərc olunan ortamüddətli büdcə materiallarına əsasən, 2026-cı ildə bu məqsədlər üçün xərclərin 8,715 milyard manat (5,12 milyard dollar) olacağı proqnozlaşdırılır.

Beləliklə, 2026-2029-cu illər arasında müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri 8,6% azalacaq. 2026-cı ildə müdafiə xərcləri bütün dövlət büdcəsi xərclərinin 20,9%-ni təşkil edəcək. 2029-cu ildə bu pay 18,4%-ə qədər azalacaq.

2025-ci il üçün Azərbaycanın dövlət büdcəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinin 8,396 milyard manat (4,94 milyard dollar) olacağı proqnozlaşdırılır.

Son həftələr yeniyetmələrin qatilə çevrilməsi tendensiya halını almaqdadır. Abşeron-da ağır xəsarət almış şəxsin ölməsi faktı ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

Abşeron Rayon Prokurorluğundan verilən məlumata görə, oktyabrın 2006-cı il təvəllüdlü Elmir Bədiovun almış olduğu xəsarətdən xəstəxanada ölməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat da-

Qatilə çevrilən yeniyetmələr

Ekspert: "Zorakılıq mühitində böyüyən gənclik zorakılıqla idarə olunan bir gələcək yaradacaq"

xil olub. Araşdırma zamanı Abşeron rayonu, Xırdalan şəhəri ərazisində 2006-cı il təvəllüdlü Fərid Məmmədovun bıçaqla Elmir Bədiova ağır xəsarət yetirməsi və sonuncunun həmin xəsarətdən müalicə aldığı xəstəxanada ölümünə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Abşeron Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 126.3-cü (qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olduqda) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. Fərid Məmmədov rayon prokurorluğu tərəfindən şübhəli şəxs qismində tutulub. İbtidai istintaq davam etdirilir.

Bu hadisədən bir gün əvvəl - oktyabrın 14-də Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsinin əməkdaşı, Suraxanı rayon sakini Ayxan Mustafayev yeniyetmə tərəfindən qətlə yetirilib. A.Mustafayev 16 yaşlı yeniyetmə tərəfindən anasına görə qısqanlıq zəminində öldürülüb. Hadisə Suraxanıda A.Mustafayevə məxsus mağazanın qarşısında baş verib. Evdə anasının ağladığını görən gənc bıçaq götürərək sözügedən obyektə yollanıb və orada A.Mustafayevi bıçaqlayıb. Hazırda işlə bağlı istintaq Suraxanı Rayon Prokurorluğu tərəfindən aparılır. Hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən 2009-cu il təvəllüdlü R.Xəlilov saxlanılıb.

Oktyabrın 8-də isə Gəncə şəhərində qətl hadisəsi baş verib. 16 yaşlı yeniyetməni qətlə yetirən şəxs məsuliyyətə cəlb olunub. Gəncə şəhər sakini, 2007-ci il təvəllüdlü Rihət Cəfərov polisə gələrək təslim olub. 16 yaşlı məktəbli polkovnik-leytenantın oğlu imiş. Belə ki, 2009-cu il təvəllüdlü Vaqif Rəfibəyli bıçaqla

qətlə yetirilib. Mərhumun 11-ci sinif şagirdi olduğu bildirilir. Faktla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

Göründüyü kimi, qatilə çevrilən yeniyetmələrdir. Qətlin səbəbləri müxtəlif ola bilər, amma fakt budur ki, gənc yaşlarında cinayət törədirlər. Bunun psixoloji səbəbləri nədir? Ailə tərbiyəsi, yoxsa mühit təsiri güclüdür? Sosial şəbəkələrin də rolu varmı və belə qətlərin artmaması üçün cəmiyyətdə hansı iş aparılmalıdır?

Həkim-psixoterapevt, hərbi psixoloq Azad İsayadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, ən riskli yaş dövrü məhz yeniyetməlikdir. Onun sözlərinə görə, bu yaşda insanlar özlərini daha yetkin hesab edir, lakin başqasının ağrısını, dərfini dərk etmək bacarığı tam formalaşmır: "Yeniyetmələrin hər bir mübahisəyə reaksiyası daha sərt, daha aqressiv olur. Məsələn, həbsxanalarda yeniyetmələr üçün olan koloniyalar ən çətin idarə olunan müəssisələr hesab olunur. Çünki onlar heç bir qaydaya tabe olmaq istəmirlər. Digər məhkumlar heç olmasa yazılmış qanunlara və ya kriminal aləmin "oğru qanunlarına" müəyyən qədər əməl edirlər. Yeniyetmələr üçün isə belə bir anlayış yoxdur. Onlar "necə düşünürəmsə, elə də davranıram" prinsipi ilə hərəkət edirlər".

Azad İsayadə qeyd edib ki, ümumilikdə aqressiya təkə yerli yox, global problemdir. Onun sözlərinə görə, dünya miqyasında gərginlik artıb, insanlar bir-biri ilə barışmaq istəmir, müharibələr davam edir. Bu atmosfer isə təbii ki, bütün cəmiyyətlərə, o cümlədən yeniyetmələrə də təsir göstərir.

tərir. Başqa bir mühüm amil isə sosial şəbəkələrin və media orqanlarının təsiridir. İsayadənin sözlərinə görə, bu cür hadisələr əvvəllər də olub, sadəcə, informasiya indiki kimi sürətlə yayılmadığı üçün insanlar çoxundan xəbərsiz qalırdı: "Əvvəllər baş verən hadisələrin yalnız yarısından xəbərimiz olurdusa, digər yansı qapalı qalırdı. İndi isə sosial media vasitəsilə hər bir hadisəni anında eşidirik, davamlı olaraq bu cür informasiyalarla qarşılaşıq. Bu isə bizdə yanlış bir təsəvvür yaradır ki, guya bu hallar artıb. Əslində isə biz, sadəcə, daha çox məlumat almağa başlamışıq".

Hər bir insanın daxilində müəyyən dərəcədə aqressiya olduğunu bildiren mütəxəssis fərqi yalnız bu aqressiyanın necə ifadə olunmasında olduğunu vurğulayıb: "Kimlərsə bunu sosial şəbəkədə, kimlərsə davranışlarında göstərir. Televiziya və ya internetdə kiminsə intihar etdiyini, yaxud başqasını öldürdüyünü görən bəzi insanlar bu məlumatlardan təsirlənərək eyni yolu seçə biləcəyini düşünür. Xüsusilə intihar hallarının ictimai müzakirəsi və mediada geniş yayılması, bəzən bu cür hadisələrin təkrar baş verməsinə zəmin yaradır".

Klinik psixoloq və psixoterapevt Rövşən Nəcəfov mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, bu gün zorakılıq və cinayət halları adi, hətta bəzən normal bir davranış kimi qəbul olunmağa başlayıb. Onun sözlərinə görə, bu hallar cəmiyyətdə artıq bir çıxış yolu, problem həlli kimi təqdim edilir və bu da onların təbliği olunmasına, yayılmasına şərait yaradır. "Müasir yeniyetmələr ailədə, məktəbdə və ümumiyyətlə, sosial mühit-

də sağlam nümunələrdən məhrum olduqları üçün düzgün davranış modelləri formalaşmır. Elmin, təhsilin nüfuzu azaldıqca, savadsızlıq və səthi düşüncə tərz cəmiyyətə hakim olur. Rəqəmsal dünyada intellektual dəyərlər geri plana keçir, populyarlıq, mənasız məşğuliyyətlər önə çıxır. Bu isə bütövlükdə cəmiyyət üçün ciddi təhlükədir".

Psixoloqun fikrincə, hazırkı ailə mühitində uşaqlar çox vaxt nə hiss etdiklərini ifadə edə bilmir, valideynləri ilə səmimi ünsiyyət qura bilmirlər: "Uşaqlar özlərini eşidilməmiş, başa düşülməmiş hiss edirlər. Bu da onlarda aqressiya, inamsızlıq və cəmiyyətdən uzaqlaşma halları yaradır. Ailədə və məktəbdə anlayış, sevgi və məsuliyyət görməyən gənclər bəzən özlərini zorakı davranışlarla ifadə etməyə çalışırlar. Valideynlə övlad arasında yaranan boşluğu isə sosial media, küçə və təsadüfi "nümunələr" doldurur".

Nəcəfov vurğulayıb ki, məktəblərin tərbiyə sahəsində rolu zəif qalıb. Təhsil əsasən formal şəkildə aparılır, amma uşaqlara həyat bacarıqları öyrədilmir. Onun fikrincə, məktəb psixoloqlarının imkanları artırılmalı, onlara real səlahiyyətlər və lazımi resurslar verilməlidir: "Hər məktəbdə empatiya, ünsiyyət bacarıqları, emosional intellekt, məsuliyyət və qərarvermə kimi sərəhələr üzrə təlimlər keçirilməlidir. Hüquq və psixologiya fənləri məktəb proqramına daxil edilməli, bu dərslər şagirdlərə mütləq şəkildə tədris olunmalıdır ki, həm öz hüquqlarını, həm də başqalarının sərhədlərini anlaya bilsinlər".

Psixoloq qeyd edib ki, cəmiyyətin bütövlükdə tərbiyə prosesində rolu

Tovuzda ər arvadını öldürdü

Tovuzda qətl hadisəsi baş verib.

Hadisə rayonun Əyyublu kəndində qeydə alınıb. Əyyublu kənd sakini 1996-cı il təvəllüdlü Hacızadə Mətanət Asif qızı bıçaqlanıb. Qadın hadisə yerində ölüb. Hadisənin onun ərini 1993-cü il təvəllüdlü Hacızadə Səbuhi Vidadi oğlu tərəfindən törətdiyi bildirilir. Qətl törətməkdə şübhəli bilinən şəxsin saxlanması istiqamətində Tovuz Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən tədbirlər görülür.

Beynəlxalq axtarışda olan şəxs Bakıya gətirildi

Beynəlxalq axtarışda olan şəxs Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində tutularaq Azərbaycana ekstradisiya edilib.

Bu barədə Ədliyyə Nazirliyindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, nazirlik tərəfindən xarici dövlətlərin aidiyyəti qurumları ilə beynəlxalq axtarışda verilmiş, cinayət törədilməsində ittiham olunan şəxslərin tutularaq ölkəmizə gətirilməsi ilə bağlı səmərəli əməkdaşlıq tədbirləri davam etdirilir. Oktyabrın 16-da İnterpolun Azərbaycan Respublikasındakı Milli Mərkəzi Bürosu tərəfindən beynəlxalq axtarışda verilmiş daha bir şəxsin nazirlik tərəfindən Azərbaycana ekstradisiyası həyata keçirilib.

Belə ki, bir sıra şəxslərlə mütəşəkkil dəstə yaradaraq xüsusilə külli miqdarda pul vəsaitlərini (kriptovalyuta) qanunsuz olaraq ölkəmizdən xarici ölkələrə və xarici ölkələrdən Azərbaycan Respublikasına köçürülməsi fəaliyyəti ilə məşğul olmuş və mütəşəkkil dəstə halında cinayət yolu ilə əldə olunmuş xeyli miqdarda əmlakı ləqəlləşdirmə (Cinayət Məcəlləsinin 193-1.3.1, 193-1.3.2 və 206-1.3-cü maddələri) cinayət əməllərini törətməkdə ittiham edilmiş Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Sergey Sergeevin yeri Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində müəyyən olunub və o həbs edilib.

BƏƏ ilə mövcud olan ekstradisiya haqqında ikitərəfli müqaviləyə əsasən səlahiyyətli qurum kimi Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən müvafiq sorğu və tələb olunan sənədlər qarşı tərəfə təqdim olunub, habelə səmərəli danışıqlar aparılıb. Nəticədə həmin şəxsin ölkəmizə ekstradisiyası ilə bağlı razılıq əldə olunub və S.Sergeev ölkəmizə gətirilərək məhkəmənin həbs qərarına əsasən Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidmətinin müvafiq istintaq təcridxanasına yerləşdirilib.

Nazirlik tərəfindən bu sahədə lazımi tədbirlər davam etdirilir.

var və bir uşağın davranışına yalnız ailə deyil, ətraf mühit də cavabdehdir: "Hər kəsin biganə yanaşdığı hadisələr, sabah fərqli formalarda onun qarşısına çıxma bilər. Heç kim bu prosesdən siqortalanmayıb. Əgər indidən bu problemlərə ciddi

di yanaşmasaq, gələcəkdə onların qarşısını almaq mümkün olmayacaq. Zorakılıq mühitində böyüyən gənclik, zorakılıqla idarə olunan bir gələcək yaradacaq".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

BMT rəsmisi İlham Əliyevin qəbulunda

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 16-da BMT-nin Məskunlaşma Proqramının (UN-Habitat) icraçı direktoru Anakludia Rossbaxı qəbul edib. Söhbət zamanı qonağın Xankəndi şəhərində keçirilən III Azərbaycan Milli Şəhərsalma Forumunda iştirakının önəminə toxunulub.

Anakludia Rossbax forumun yüksək səviyyədə təşkil edildiyini deyərək, həmin tədbirdə şəhərsalma məsələləri ilə bağlı çox aktual müzakirələrin aparıldığını vurğulayıb.

Azərbaycan-UN-Habitat tərəfdaşlığı çərçivəsində ölkəmizdə indiyədək bir neçə milli şəhərsalma forumunun keçirildiyi məmnunluqla qeyd edilib.

Azərbaycanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında aparılan irimiqyaslı bərpa-yenidənqurma işlərinə toxunulub, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə şəhər və kəndlərimizin inşasında yeni müasir şəhərsalma modelinin tətbiq olunduğu bildirilib.

Qonaq Azərbaycanın BMT-nin Məskunlaşma Proqramına könlüllü maliyyə töhfələrinə və onun fəaliyyətini dəstəklədiyinə görə təşəkkürünü bildirib. O, COP29-un ölkəmizdə uğurla keçirildiyini vurğulayaraq, bu tədbirdə iqlim gündəliyi ilə urbanizasiya fəaliyyətinin bir araya gətirildiyini və bu xüsusda Azərbaycanın təşəbbüslərlə çıxış etdiyini məmnunluqla vurğulayıb.

Görüşdə 2026-cı ildə ölkəmizdə keçiriləcək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ən nüfuzlu tədbirlərindən biri - Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü Sessiyasına hazırlıqla bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Digər mötəbər beynəlxalq tədbirlər kimi bunun da yüksək səviyyədə keçirilməsinə əminlik ifadə olunub.

Söhbət zamanı Azərbaycanla BMT-nin Məskunlaşma Proqramı arasında əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edilib.

Təhlükəsizlik Şurasının üzvü, Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin dövlət hakimiyyətini ələ keçirməyə yönələn əməllərinin və dövlətə xəyanətinin detalları məlum olub.

APA etibarlı mənbələri vasitəsilə öyrənib ki, Ramiz Mehdiyev Rusiyanın dəstəyi ilə dövlət çevrilişi etməklə bağlı plan hazırlayıb və bunu öz kanalları vasitəsilə Rusiyaya təklif edib. Yazının əsas hissələrini təqdim edirik.

“Ramiz Mehdiyev Azərbaycanla Rusiya arasında mü-

nasibətlərdə yaranmış gərginlik dövründən faydalanmağa çalışıb. Xatırladaq ki, ötən ilin 25 dekabrında AZAL təyyarəsinin Rusiya səmasında vurulmasından sonra Azərbaycan və Rusiya münasibətlərində ciddi gərginlik yaranıb. Rusiyanın AZAL təyyarəsinin vurulması ilə bağlı üzr istəyib, təzmi-

Mehdiyevin şok planı - dövlət şurası yaratmaq istəyirmiş

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri dövlət çevrilişi etməklə bağlı davamlı xahişlərlə Rusiyanı bezdiribmiş; Moskva da heç bir perspektiv vəd etməyən xəyanət şəbəkəsi ilə bağlı rəsmi Bakını məlumatlandırıb

nat ödəməkdən boyun qaçırmaması rəsmi Bakıda kəskin etirazlar doğurub. Rusiya ilə münasibətlərin gərginləşməsi hər iki ölkənin ictimai və media mühitində geniş müzakirə və tənqidlərə səbəb olub.

Ramiz Mehdiyev isə bu vəziyyətdən istifadə edərək, öz kanalları və köhnə dostları vasitəsilə Rusiyaya dövlət çevrilişi planının hazır olduğunu, bu məsələdə Moskvadan dəstək gözlədiyini çatdırıb.

Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində gərginlik pik həddə olanda - bu il mayın 9-da İmişli Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Saleh Səmədov SSRİ bayrağı altında, sinəsində rus imperiyasının rəmzi olan “Georgi lenti” ilə tədbir təşkil et-

mişdi. Bu hərəkətinə görə vəziyyətdən uzaqlaşdırılan, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən həbs edilmiş Saleh Səmədov Ramiz Mehdiyevin köhnə dostlarından və biznes ortaqlarından biri hesab olunur.

Ramiz Mehdiyev planında dövlət hakimiyyətini zorla ələ keçirdikdən sonra keçid dövrü üçün müvəqqəti dövlət şurası formatında qurum yaradılmasını təklif edib. Bu plan 87 yaşlı köhnə bürokratin özünün rəhbər olmasını nəzərdə tutub. Məlumatla, Mehdiyev rəhbərlik edəcəyi dövlət şurasında təmsil olunacaq şəxslərlə bağlı məlumatı da Rusiya ilə bölüşüb.

Məlumatlı mənbənin APA-ya bildirdiyinə görə, Azərbaycan və Rusiya prezidentlə-

rinin görüşdüyü Düşənbədə Rusiya tərəfi özü Ramiz Mehdiyevin təklifi və onun şəbəkəsinin planı haqqında Azərbaycan tərəfinə məlumat verib.

Görünən odur ki, 87 yaşlı Ramiz Mehdiyev artıq davamlı xahişləri və ısrarı ilə Rusiyanı da bezdirib. Ona görə də Rusiya heç bir perspektiv vəd etməyən Mehdiyevdən tamamilə imtina edib və onun planı, şəbəkəsi ilə bağlı rəsmi Bakını özü məlumatlandırıb.

Ramiz Mehdiyevin Rusiyaya yaxınlığı həmişə belli olub. O, hələ sovet dövründən Moskvanın

agentura şəbəkəsinin üzvü kimi tanınıb. Ramiz Mehdiyev uzun illər öz imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycan hakimiyyətində də Rusiyanın “dostları” olan məmurların vəzifə pillələrində, parlamentdə və mediada irəliləmələrinə şərait yaradıb.

Vətən müharibəsindən əvvəl isə Azərbaycanda rusiyapərəst məmurlar vəzifələrindən uzaqlaşdırıldı, Ramiz Mehdiyev də vəzifəsindən azad olundu.

Bunun ardınca Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti seçilən Ramiz Mehdiyev orada da intriqalardan əl çəkmədi. AMEA-dan da siyasi məqsədləri üçün yararlanan Ramiz Mehdiyev elm mərkəzində dözülməz mühit yaratdı, az qala AMEA-nın bütün institutları onun istefasını tələb etdi. 2022-ci il fevral ayının 14-də AMEA-da keçirilən iclasda yaşı ilə əlaqədar vəzifəsini tərk etdiyini və bu məsələ ilə bağlı dövlət başçısı İlham Əliyevə müraciət edəcəyini bildirdi. Fevralın 19-da AMEA-nın Ümumi Yığıncağı keçirildi və Ramiz Mehdiyevin istefası qəbul edildi.

Ancaq martın 17-də Ramiz Mehdiyevin akademiyada olduğu haqda məlumat yayıldı. AMEA-dan verilən açıqlamada Ramiz Mehdiyevin binaya şəxsi əşyalarını götürmək üçün gəldiyi bildirilmişdi. Ancaq sonra məlum oldu ki, Ramiz Mehdiyev akademiya, məhz akademiya prezidentinin otağında Rusiyadan gələn nümayəndələrlə - Rusiya Elmlər Akademiyası prezidentinin köməkçisi ilə görüş keçirib.

Yay aylarında isə Ramiz Mehdiyevin bir grup sabiq məmurla Novxanıda görüş keçirməsi barədə mediada məlumat yayıldı. Görüşün məzmunu barədə məlumat olmasa da, görüş tarixi Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindəki gərginliyin pik vaxtına təsadüf etdiyini göstərir.

■ “Yeni Müsavat”

DTX-nın saxladığı sabiq diplomata hökm oxundu

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən saxlanılan sabiq diplomat Ramiz Vəliyevin cinayət işi üzrə məhkəmənin sonuncu iclası keçirilib.

Nərimanov Rayon Məhkəməsində keçirilən prosesdə hökm oxunub.

Hökmə əsasən, təqsirləndirilən Ramiz Vəliyev 5 il müddətə azadlıqdan məhrum edilib. Əlavə cəza olaraq o, 2 il müddətinə müəyyən vəzifə tutma hüququndan da məhrum edilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının Misir Ərəb Respublikasındakı səfirliyində müşavir olmuş sabiq diplomat Ramiz Vəliyev DTX-nın keçirdiyi əməliyyat tədbirləri nəticəsində 8 dekabr 2024-cü ildə saxlanılıb.

Ona AR Cinayət Məcəlləsinin 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

R.Vəliyev xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar özü və ya üçüncü şəxslər üçün qanunsuz üstünlük əldə etmək məqsədilə öz qulluq səlahiyyətlərindən qulluq mənafehinə qəsdən zidd olaraq istifadə etməklə fiziki və ya hüquqi şəxslərin hüquqlarına və qanuni mənafehlərinə, o cümlədən dövlətin qanunla qorunan mənafehlərinə ağır nəticələrə səbəb olan mühüm zərər vurmaqda təqsirli bilinib.

“Kommersant” Mehdiyevdən yazdı

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev barəsində cinayət işi başlanıb. 87 yaşlı Mehdiyev dövlətə xəyanət, hakimiyyəti zorla ələ keçirməyə cəhd və cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəlləşdirilməsi maddələri ilə ittiham olunur. Səbəyl Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə o, 4 aylıq ev dustaqlığına

məhkum edilib.

Hadisə Rusiya mediasında da geniş rezonans doğurub.

Bu ölkənin nüfuzlu nəşrləri hadisəyə ehtiyatla yanaşıb və Mehdiyevə tərifi dolu sözlər yazmışlar.

“Kommersant” qəzetində erməni jurnalist Lusine Balasanyanın imzası ilə dərc edilən məqalədə Mehdiyev “Bakının

boz kardinalı” adlandırılır.

Qəzet onu uzun illər Azərbaycan siyasətində mühüm rol oynamış, dövlət ideologiyasının formalaşmasında iştirak etmiş “nüfuzlu siyasi fiqur” kimi təqdim edib.

“Kommersant” yazır ki, Mehdiyevə qarşı irəli sürülən əsas ittihamlardan biri “dövlətə xəyanət” maddəsidir və bu,

“Rusiya xeyrinə fəaliyyət” kontekstində izah olunur.

Rusiya mediasının bir hissəsi bu hadisəni Bakı ilə Moskva arasında münasibətlərdəki gərginliyin təzahürü kimi qiymətləndirir.

Bu məqalələrdə açıq-aşkar Mehdiyev ittiham olunan şəxs yox, “sabiq nüfuzlu dövlət xadimi” kimi göstərilir.

Ehtimal ki, bu yanaşmanın səbəbi ilk növbədə Rusiya mediasının öz maraqlarından qaynaqlanır. Moskva mətbuatı Mehdiyevə açıq şəkildə müdafiə etməsə də, onun haqqında yumşaq və “hörmət dolu” danışır.

Belə bir yanaşma ilə Rusiya KİV-ləri “Rusiya izi” ittihamlarını yumşaltmaq istəyir. Əgər Mehdiyev “xəyanət” ittihamında günahkar kimi qələmə veriləsə, bu hadisə Kremlin imicinə zərbə kimi görünə bilər. Ona görə də rus jurnalistlər hadisəni “siyasi balans oyunu”, “köhnə elitanın kənarlaşdırılması” kimi yozur və beləliklə, məsuliyyəti öz ölkələrindən uzaqlaşdırmağa çalışırlar.

Britaniya Yayım Korporasiyası - BBC yenidən Azərbaycanı hədəf alıb. “Yeni Müsavat” yada salır ki, BBC Vətən müharibəsindən sonra 2017-ci ildə qanunsuz olaraq Cəbrayıldakı tikilini “qədim erməni ibadətگاهی” kimi təqdim edərək göz yaşları tökmüş, Avropa Birliyinin rəhbərlərindən olan Ursula fon der Leyenin Bakıya səfərinə qarşı çıxaraq bunu “İlham Əliyevin hakimiyyətini gücləndirmək” istəyi kimi təqdim etmiş, hətta COP29-da da Azərbaycanla qarşı açıq təxribatlardan çəkinməmişdi.

Bu dəfə BBC Azərbaycanda həssas mövzu olan dinlə bağlı təxribatçı mövqə sərgiləyib. Minval.az xəbər verir ki, BBC “Azərbaycanın ilk kazinosu niyə müsəlmanların müqəddəs yerlərinin yanında tikilir?” başlıqlı təxribatçı məqalədə iş adamı Emin Ağalarova məxsus kurort zonasında “antimüsəlman əhvaldan” yazıb.

“Sea Breeze”də həddindən artıq qiymətli daşınmaz əmlaklar satıldığı haqda qeyddən sonra BBC “Nardaranın keçmiş sakini, İslam Partiyasının üzvü, indi isə Almaniyada siyasi mühacirətdə olan” Ələmdar Bünyadovun mövqeyini dərc edib. Hələ 1995-ci ildə ləğv edilmiş bu partiyanı BBC jurnalistləri “dünyəvi hakimiyyətə əsas dini alternativ” elan ediblər. BBC-yə danışan mühacir iddia edir ki, guya “Nardaranda üç nəfərdən çox adamın toplaşması qadağandır, çayxa-

danışmırlar, kazinoların kilşələrə yaxın olduğunu demirlər? Avropada müsəlmanlara münasibətdən söz açmırlar? Aydın məsələdir ki, görməzdən gəlirlər. Ancaq bizə gəldikdə bunu qabardırlar”.

Partiya lideri əlavə etdi ki, Azərbaycanda qanun qəbul

nunas bundan ibarətdir. Hərçənd tamamilə səhv təbliğatdır”.

Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, Nardarandan uzaqda, Xəzərin süni torpaqlarında kazino açılması nəzərdə tutulur ki, bunun Nardaranla, ümumiyyətlə, Bakı

BBC Nardarana görə Azərbaycanı hədəf aldı

Britaniya yayımı niyə yenidən qurulan bu kəndə İran mühafizəkarları ilə eyni münasibət nümayiş etdirir?

nalar bağlanıb, insanlar kreditlə ərzaq alır, orta maaş Bakıdakının yarısı qədərdir”.

BBC Azərbaycana qarşı xain mövqeyi şübhə doğurmayan Arif Yunusun da Nardaran və dini durum haqda təxribatçı iddialarına yer verib. BBC jurnalistləri Azərbaycanda mətbuata açıq olması ilə tanınan Emin Ağalarovdan bu sərəm iddialara mövqə almaq zəhmətini çəkməyib. Əvəzində isə BBC Nardaran islamçıların, daha doğrusu, siyasi mühacirlər arasında İran agentlərinin tələb və şüarlarını açıq şəkildə tirajlayıb.

Maraqlı olan sual budur ki, BBC niyə Nardaran kəndinə daima “diqqəti olan” İran mühafizəkarları ilə eyni “canıyanan” mövqə nümayiş etdirib? Üstəlik, Britaniya nəşri məsələni təhrif edib. Xəzər dənizinin Azərbaycana mənsub olan bölməsində süni torpaq sahələrində kazino oyunları təşkil ediləcək.

“Yeni Müsavat”a danışan **Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı** qeyd etdi ki, bəzi xarici mərkəzlərin Azərbaycanla bağlı siyasəti ay-

dındır: “Onlar bəhanələr axtarırlar ki, ölkəmizə təzyiq göstərsinlər. Burada BBC-nin qətiyyəti İslam təəssübkeşliyindən söhbət getmir. Sadəcə, əllərinə bəhanə düşüb ki, Azərbaycan hakimiyyətinə hücumu keçsinlər. Ona görə də Nardaran amilindən, dini həssaslıqdan iqtidara qarşı əks-təbliğat kimi istifadə edirlər”.

A.Nağı Qərbin nüfuzlu KİV-nin bu təqdimatını spekulasiya adlandırdı: “Belə görünür ki, guya onlar dini dəyərlərə hörmətlə yanaşırlar, hakimiyyət isə yox. Təbii ki, yanlış rəy yaratmaq cəhdidir. Bu mərkəzlər indiyə qədər ermənilər tərəfindən müsəlman abidələrinin, qəbirlərin dağıdılmasına bir söz deməyiblər. Qarabağda 65 məscidimiz dağıdılıb, bu media subyektləri susublar. Ona görə də anti-Azərbaycan dairelərin işi hansısa bəhanə tapıb qarayaxma kampaniyası başlamaqdır. Yeni əldə cıraqla gəzirlər ki, nəyisə şişirsinlər. Əgər BBC kazinonun əleyhinədirsə, nə üçün Avropada olan həmin obyektlər haqda

olunub, kəndlərdən, evlərdən kifayət qədər uzaqda tikinti aparılır, leqallaşdırma istiqamətində addımlar atılır, milçəkdən fil düzəldib oyunbazlığa ehtiyac yoxdur.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu dedi ki, kazino açılması süni torpaqlar üzərində nəzərdə tutulub, bunun Nardaranla əlaqəsi yoxdur. Onun sözlərinə görə, Britaniya nəşri açıq şəkildə təhrifə yol verib və qızışdırıcı mövqedən çıxış edib: “Burada çirkin niyyət göz qabağındadır. BBC bununla dini cameəni, inancılı insanları qıcıqlandırmağa çalışıb. Halbuki kökündən səhv təqdimatdır. Amma Britaniya radiosu İslam dərdi çəkən olub və hakimiyyətlə inancılı kəsimi üz-üzə qoymaq istəyib. Məlumdur ki, Nardaranda bir neçə il qabaq hadisələr olub, həssas yerlərdən biridir, əhali imanlı, dinə bağlıdır. Bu faktıdan sui-istifadə edən BBC elə rəy yaradır ki, guya Emin Ağalarov məscidlərin yaxınlığında, yaxud dindar əhalinin olduğu ərazinin ətrafında kazino açır. Bax, incə

kəndləri ilə əlaqəsi yoxdur: “Onu da nəzərə almalıyıq ki, kazinolar ölkənin bütün ərazisini yox, yalnız süni torpaq sahələrini əhatə edəcək. Üstəgəl, kifayət qədər sərt tələblər əsasında lisenziya ala bilərsiniz. Eyni zamanda çoxsaylı amillər, o cümlədən sosial-mənəvi aspektlər gözənilməklə bu obyektlər ciddi nəzarət altında fəaliyyət göstərə biləcək. Etiraf etməliyəm ki, bu sahədə fəaliyyətə qadağa effektiv ola bilməz. Çünki ötən dövrün təcrübəsi də göstərir ki, zaman-zaman Azərbaycanda gizli kazinolar yaradılıb və defələrlə hüquq-mühafizə orqanları bu cür fəaliyyətləri aşkar edib. Eyni zamanda fırıldaqçılıqla məşğul olan onlayn kazinoların fəaliyyəti kifayət qədər geniş vüsət alıb. Bu mənada qanun layihəsinin təmsilində kazino fəaliyyətinin hüquqi bazası formalaşarsa, qeyri-leqal oyun biznesi və fırıldaqçılığa ciddi zərbə olar, vergidən yayınırıqlar vəsait dövlət büdcəsinə yönəldiləcək”.

Qeyd edək ki, 2024-cü il mayın 7-də “Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycana mənsub olan bölməsində süni torpaq sahələrinin yaradılması haqqında” Qanun qəbul edilib. Tikinti məqsədləri üçün süni torpaq sahələrinin yaradılması ilə bağlı ictimai münasibətləri tənzimləyən həmin qanun süni torpaq sahələrinin yaradılmasının təşkilatı və hüquqi əsaslarını və süni torpaq sahələrindən istifadənin, o cümlədən süni torpaq sahələrində tikinti aparılmasının xüsusiyyətlərini müəyyən edib. Qanun süni torpaq sahələrində sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsini, o cümlədən süni torpaq sahələrində kazino oyunlarının keçirilməsinin hüquqi və təşkilatı əsaslarını müəyyən edilməsini nəzərdə tutur. “Azərbaycanda kazino fəaliyyəti ölkə Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Sərəncamı ilə 27 yanvar 1998-ci il tarixində qadağan olunmuşdu.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“İlham Əliyev Qafqazın şərəfini qorudu” - həbsdən belə yazdı

Gürcüstanın sabiq prezidenti, hazırda həbsdə olan Mikail Saakaşvili sosial şəbəkədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev haqqında diqqətçəkən paylaşım edib.

Saakaşvili yazıb ki, İlham Əliyev Rusiya ilə münasibətlərdə təkcə Azərbaycanın deyil, bütün Qafqazın şərəfini qoruyub, bölgədə liderlik nümunəsi göstərib: “Əslində İlham Əliyev Rusiya ilə münasibətlərdə bütün Qafqazın şərəfini müdafiə etdi və hamıya örnek oldu. Təsədüfi deyil ki, evvəllər Qərbdə Azərbaycandan uzaq duranlar indi bu ölkənin Prezidentinə hörmətlərini bildirmək üçün növbəyə dayanırlar”.

Saakaşvilinin bu paylaşımı qısa zamanda minlərlə bəyənmə və yüzlərlə şərh toplayıb. Sosial şəbəkə istifadəçiləri Gürcüstanın keçmiş prezidentinin bu fikirlərini Cənubi Qafqazda Azərbaycanın artan nüfuzunun etirafı kimi dəyərləndiriblər.

Musavat.com-a görə, Saakaşvilinin bu sözləri təkcə şəxsi rəy deyil, həm də regionun siyasi balansında Azərbaycanın aparıcı güc mərkəzinə çevrildiyini göstərən bir siqnalıdır.

İngilis səfir Zakir Həsənovla görüşündən danışdı

“Bu, bizim üçün çox vacib bir andır. Bu qərarı verə bildiyimizə çox şadıq. Təbii ki, Minsk Qrupunun strukturları ləğv edildikdən sonra silah embargoşunu aradan qaldırmaq mümkün oldu. Ümid edirik ki, bununla Azərbaycanla müdafiə sahəsində əməkdaşlığımızda, o cümlədən müdafiə ixracatında yeni bir mərhələ başlamış olur. Keçən həftə müdafiə naziri Zakir Həsənovla görüşdüm, bu da müzakirə etdiyimiz mövzulardan biri idi. Qarşımızda parlaq bir gələcək görürük”. Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfiri Ferqus Auld “Teleqraf”a müsahibəsində belə deyib.

“Böyük Britaniya həmişə Azərbaycanla yaxın münasibətləri ilə seçilib. Ölkələrimiz arasındakı bu yaxınlıqda hansı faktorlar mühüm rol oynayır” sualına səfir belə cavab verib: “Mən deyirdim ki, bu yaxınlığa bir neçə amil təsir göstərir. Əlbəttə ki, enerji, biznes və investisiya hər zaman əlaqələrimizin əsas hissəsi olub. Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında insandan-insana münasibətlər də çox güclüdür. Məsələn, “British Council”-in burada 32 ildir fəaliyyət göstərməsi böyük əhəmiyyət daşıyır.

Bundan əlavə, dövlət təqaüd proqramına baxın - Azərbaycan Dövlət Neft Fondu (ARDNF) tərəfindən maliyyələşdirilən təqaüdlər. Bu il 500 təqaüdcü var və onlardan 347-si, yeni ümumi sayın 69%-i Britaniya universitetlərində təhsil alacaq. Mənim üçün səfir kimi ən önəmli məqam budur ki, Azərbaycanın ən istedadlı gəncləri orada təhsil alacaq və bu, gələcək nəsillər üçün əlaqələrimizi daha da gücləndirəcək”.

Mehdiyevin adı yenidən "Tərtər işi"ndə

Sabiq PA rəhbəri bu cinayət işinə görə məhkəmə sistemindən uzaqlaşdırılan şəxsə niyə vəzifə veribmiş?; təhlükəsizlik eksperti və hüquqşünasdan fərqli rəylər

Prezident Administrasiyasının (PA) sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin ev dustağı edilməsi və barəsində 278.1 (dövlət hakimiyyətini ələ keçirməyə yönələn əməllər), 274 (dövlətə xəyanət) və 193-1.3.2-ci (cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakı leqallaşdırma) maddələri ilə ittiham irəli sürülməsi ətrafında ən müxtəlif iddialar səslənməkdədir.

Sabiq təhsil naziri Misir Mərdanov da Globalinfo.az-a açıqlamasında maraqlı iddia səsləndirib. Keçmiş nazir deyib ki, Ramiz Mehdiyevin həbsi "Tərtər işi"nin açılması-na müəyyən qədər köməklik göstərə bilər.

Mehdiyev 1995-2019-cu illərdə PA-ya rəhbərlik edib, 2019-2021-ci illər arasında isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti olub. "Tərtər işi" Azərbaycanda 2017-ci ildə baş verən və hərbi qulluqçulara qarşı işgəncə, qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə və digər hüquq pozuntuları ilə əlaqəli olan genişmiqyaslı cinayət işidir. İstintaq 2021-ci il-

hələ 2000-ci ildən Hərbi Məhkəmədə hakim kimi fəaliyyət göstərib. Eləcə də 2017-ci ildə Tərtər Hərbi Məhkəməsinin hakimi kimi bir neçə əsgər və zabitə ağır ittihamedicini maddələr üzrə ədalətsiz hökmlər oxuyub.

Bir müddət əvvəl Kamal Əliyev sabiq deputat Elton Məmmədovu məhkəməyə vermişdi. Onun sözlərinə görə, sabiq deputatın "Tərtər işi" ilə bağlı ona qarşı irəli sürdüyü iddialar əsassızdır: "Mənə məhkəmədə dedi ki, sən Nəcməddin Sadıqovla birləşmişən".

Qəribədir, 2017-ci ildə o xoşagəlməz cinayətdə uğursuz hakimlik edənlərdən biri

də yenidən başlanıb və bir çox yüksək rütbəli hərbi və hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub.

Bilirik ki, "Tərtər işi"nin təşkilatçılarından biri kimi Ramiz Mehdiyevin də adı hallanırdı. "Tərtər işi" üzrə dəfələrlə zərərçəkmişlərin dilindən səsləndirilən ki, baş verənlərdə Rusiya kəşfiyyat orqanının əli olma ehtimalı yüksəkdir və işgəncənin təşkilatçıları kimi irəli sürülən əsas adlara və kimliklərə baxdıqda onların dövlətimizə sızdırılmış rus emissarları olma ehtimalları güclənirdi.

Tərtərdə günahsız hərbiçilərimizə divan tutulanda Ramiz Mehdiyev PA-nın rəhbəri idi. Media o zaman yazırdı ki, Tərtər işlərinə görə məhkəmə sistemindən uzaqlaşdırılan Kamal Əliyev 2021-ci ilin mayında Ramiz Mehdiyev tərəfindən AMEA-nın hüquq şöbəsinin müdiri təyin edilmiş. Kamal Əliyev özü barədə olan açıq və bioqrafik məlumatlarda əsas bilgiləri gizlətsə də, məlum olmuşdu ki, o,

niyə gəlib məhz Ramiz Mehdiyevə sığsın? Niyə Ramiz Mehdiyev adikeçən hüquqşünası illər sonra AMEA-nın hüquq şöbəsinin başına keçirsin?!

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan Demokrat Partiyasının (ADP) sədri Sərdar Cəlaloğlu da "Reytinq" qəzetinə müsahibəsində deyib ki, "Tərtər işi" yaxşı araşdırılsa, onun da altından Mehdiyev və əlaqlıları çıxacaq: "Azərbaycanda ziyaçıların, azad fikirli insanların, müxalifətin hakimiyyətdə və parlamentdə təmsil olunmasının qarşısını alan yeganə qüvvə Mehdiyev idi. İşlədiyi dövrdə ölkədəki bütün həbslərin "memarı" da Mehdiyev olub. Qənaətimcə, "Tərtər işi"ni ciddi araşdırsaq, onun həyata keçirilməsinə, bunu edən insanlara da Mehdiyev tərəfindən tapşırıq verildiyini müəyyən etmək mümkündür. Mehdiyev Rusiyaya və özünə yaxın şəxsləri Azərbaycanda müxtəlif vəzifələrə yerləşdirmişdi. O cümlədən biznesin, iqtisadiyyatın rus-pərəst qüvvələrin əlinə keç-

məsi üçün çalışıb, bu işdə müstəsna xidmətlər göstərib.

"Yeni Müsavat"a gözləntiləri şərh edən **təhlükəsizlik eksperti İlham İsmayıl** Mehdiyevin "Tərtər işi" ilə birbaşa əlaqəsini az ehtimal edir. Onun fikrincə, sabiq PA rəhbərinin dolayısı şəkildə bu hadisələrlə əlaqəsi ola bilər, lakin İ.İsmayıl Mehdiyevə cinayət işi açılmasından sonra Tərtər hadisələri ilə bağlı yeni təkan gözləmir: "Ola bilsin ki, Ramiz Mehdiyev Tərtər hadisələrində adı keçənlərdən kimlərə vəzifələrə qoyub, amma bu iş Müdafiə Nazirliyi ilə bağlı məsələ idi. Ona görə də Ramiz Mehdiyevə açılan cinayət işinin Tərtərdəki olayların araşdırılmasına təkan verəcəyini gözləmirəm. Onsuz da "Tərtər işi" ilə bağlı kifayət qədər addımlar atılıb, bəraət alanlar da olub, tutulanlar da. Bu baxımdan, Ramiz Mehdiyevin bu hadisələrdə dolayısı ilə əlaqəsi istisna deyil, açıq, birbaşa bağlantısını görmürəm".

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli isə "Yeni Mü-

savat"a deyib ki, **təkcə Tərtər hadisələri deyil, bir çox məsələlərə yenidən baxılmalıdır. Onun fikrincə, bu hadisələr Ramiz Mehdiyevin PA rəhbəri vəzifəsi tutduğu dövrlərdə baş verib:** "Məlumdur ki, Azərbaycanda istintaq prosesləri müxtəlif formalarda aparılıb. Bu istintaq aparılarkən həmin dövrdə ikinci şəxsin əlaqəsi və ya prosesin onun nəzarətində olması şübhə doğurmur. Ona görə bu hadisələrə yenidən baxıla bilər. Düzdür, "Tərtər işi"nin təkrar istintaqı aparıldı, amma yenə də tam qapanmadı. "Tərtər qətliamı"nda Azərbaycan Ordusunun bir hissəsini işgəncə ilə məhv ediblər və burada Rusiyanın barmağının olması da, Kremlə bağlı birinin bağlantısı da tamamilə mümkündür. Ona görə bu məsələlərin yenidən nəzərdən keçirilməsi zəruridir".

Qeyd edək ki, 2021-ci ilin dekabr ayında Baş Prokurorluqda "Tərtər işi" ilə bağlı cinayət işlərinin icraatının təzələnməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edilib. İstintaq zamanı ayrı-ayrı hərbi qulluqçulara işgəncə verilməsi, onların qanunsuz azadlıqdan məhrum edilməsi və vəzifə səlahiyyətlərinin aşılmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilmiş onlarla şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub. Təqsirləndirilən şəxslərə Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə), 293.2 (işgəncə, işgəncə hesab olunmayan qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza), 341.2.2 (vəzifə səlahiyyətlərini aşma), 341.2.3 və 128-ci (qəsdən sağlamlığa yüngül zərər vurma) və digər maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ramiz Mehdiyev vəkil tutmaqdan imtina edib

Haqqında 4 aylıq ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçilən Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevə dövlət vəkili ayrılıb.

Gununesi.info-nun əldə etdiyi məlumatlara əsasən, Mehdiyevin müdafiəsini Bakı şəhəri 3 saylı Vəkil Bürosunun rəhbəri Zaur Abiyev həyata keçirir. Məlumatla görə, Zaur Abiyev Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) İstintaq Baş İdarəsində aparılan cinayət işində dövlət təyinatı ilə Ramiz Mehdiyevin dindirilməsi prosesində iştirak edəcək. Zaur Abiyev "Ramiz Mehdiyev ittihamları qəbul edirmi" sualına cavab verməkdən yayınıb. Saytın apardığı əlavə araşdırma zamanı isə məlum olub ki, sabiq PA rəhbəri müstəqil şəkildə vəkili tutmaqdan imtina edib və dövlətin təyin etdiyi müdafiəçi ilə kifayətlənib.

Mehdiyevə yaxın çevrədən Modern.az-a daxil olan məlumatla görə, media və sosial şəbəkələrin gündəmi olan akademik halı pisləşib. Hətta onun üstünə həkim çağırblar. Həkim müayinəsi zamanı Mehdiyevin gərginlik və stress səbəbindən əsəb sisteminin pozulduğu, qan təzyiqinin həddindən artıq yüksəldiyi bildirilir.

Verilən məlumatla görə, 87 yaşlı R.Mehdiyevi qəzəbləndirən əsas məsələlərdən biri vaxtilə vəzifəyə irəli çəkdiyi, deputat mandatı verdiyi, mövqə bəxş etdiyi bəzi insanların indi onun əleyhinə mətbuatda danışmasıdır. Bu halın akademik mənəvi durumuna ciddi təsir göstərdiyi xüsusi vurğulanır.

Ramiz Mehdiyev vaxtilə yetişdirdiyi şəxslərin belə tezliklə onu inkar edəcəyini gözləmir.

YAP "ağsaqqal" barədə qərara tələsmir

Yeni Azərbaycan Partiyasının Veteranlar Şurasının üzvü olan Ramiz Mehdiyevin partiyadan uzaqlaşdırılacağı bildirilir. Bunun üçün isə YAP-ın iclası keçirilməlidir.

YAP İdarə Heyətinin üzvü, deputat Azər Badamov Modern.az-a bildirib ki, iclasın çağırılması hələ gündəmdə yoxdur. O qeyd edib ki, istintaq prosesi başa çatıb, şəxs haqqında tətbiq olunmuş maddələr üzrə cinayət əməlləri təsdiq olundandan sonra digər məsələlərə baxılması daha düzgündür: "Çünki biz hüquqi dövlətdə yaşayırıq. Hər bir kəs qanun qarşısında bərabərdir və onun əməllərinə hüquqi müstəvidə qiymət verilir. YAP öz sıralarında Cinayət Məcəlləsinin maddələri ilə məhkum olunaraq azadlıqdan məhrum olunmuş şəxsləri saxlamır və sıralarından xaric edir. Bu baxımdan məhkəmənin son qərarını gözləməyi doğru hesab edirəm".

"Biz Azərbaycanla müxtəlif regional formatlarda: MDB və ŞƏT, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri Müşavirəsi, Xəzər beşliyi və "3+3" regional əməkdaşlıq platforması, o cümlədən Avrasiya təhlükəsizlik arxitekturasının qurulması kontekstində sıx əməkdaşlıqda maraqlıyıq".

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Mariya Zaxarova son keçirdiyi brifinqdə deyib.

"Biz Bakı və Avrasiya İqtisadi İttifaqı (Aİİ) ilə dialoqun güclənməsinin şahidi oluruq. Bunu Azərbaycanın baş nazirinin Avrasiya Hökumətlərarası Şurasının iclaslarında fəxri qonaq qismində iştirak etməsinin indi formalaşmış ənənəsi sübut edir. Sonuncu belə tədbir bu il sentyabrın 30-da Minskə baş tutub müxtəlif sektorları çərçivəsində tərəfdaşlarımızla çox fəal əməkdaşlığımızı müsbət qiymətləndiririk", - deyə Zaxarova bildirib.

Azərbaycanın Aİİ-yə qoşulması zaman-zaman gündəmə gələn məsələlərdən biridir. Rəsmi Bakının təşkilata üzv ölkələrə (Ermənistan istisna) iqtisadi əlaqələri yaxşı olsa da, bir-başla üzlükdən imtina edib. Prezident İlham Əliyev 2023-cü ilin mayında Avrasiya İqtisadi İttifaqının geniş tərkibdə iclasında qonaq qismində iştirak edib.

Qeyd edək ki, Aİİ 29 may 2014-cü ildə Belarus, Qazaxıstan və Rusiya tərəfindən imzalanmış müqavilə əsasında yaradılıb. Ermənistan Avrasiya İqtisadi Birliyinə 9 oktyabr 2014-cü ildə qoşulub. Birliyin fəaliyyəti rəsmi olaraq 1 yanvar 2015-ci ildə başlayıb.

Ötən il Prezident İlham Əliyev deyib ki, Azərbaycanın Aİİ-yə qoşulmaq niyyəti yox-

Bakını Avrasiya İttifaqına qoşmaq israrı

Rusiya XİN sözçüsünün açıqlamasına Bakıdan reaksiya: "Rusiya istəyir ki..."

dur. "Bizim belə planlarımız yoxdur, amma deyə bilərik ki, bu, gələcəkdə müzakirə mövzusu ola bilməz. Hər şey yaxınlaşmaqdan hansı əlavə iqtisadi fayda əldə edəcəyimizdən asılı olacaq. Əgər onları görsək, qəbul edəcəyik. Əks halda, bizi indi mövcud olan əməkdaşlıq səviyyəsi də qane edir", - dövlət başçısı qeyd edib.

Təxminən 9 aylıq gərginlikdən sonra münasibətlər istiləşən kimi XİN rəsmisi bu mövzunu gündəmə gətirib. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Avrasi-

ya İqtisadi İttifaqına qoşula bilməmi?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev "Yeni Məşavət"ə bildirdi ki, Rusiya hazırda patronajlıq etdiyi qurumlarla Azərbaycanın daha yaxın integrasiya olmasında maraqlıdır: "Rusiya istəyir ki, Azərbaycan onun təşəbbüsünü və aparıcı olduğu bütün təşkilatlarda üzv olsun, fəallıq nümayiş etdirsin. Hətta Rusiya hakimiyyətinin dərinliklərində Azərbaycanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının belə üzvü olması, yaxud da başqa

hansısa statusda iştirak etməsinin vacibliyi ideyası var. Azərbaycanın torpaqları azad edildiyi və Ermənistanla müharibə dayandığı faktı ruslarda belə fikir yaradıb ki, artıq Azərbaycanın KTMT-yə üzv olmasına ən böyük engel aradan qalxmış sayılır. Ancaq təbii ki, bu, Rusiyanın arzusudur, Azərbaycanın isə özünün ölçüləri, hesablamaları, dövlət maraqları var".

Ekspertin sözlərinə görə, bu da həqiqətdir ki, Azərbaycan bu gün Rusiyanın liderliyi altında olan müxtəlif

qurumlarda müxtəlif statuslarda, o cümlədən **Müstəqil Dövlətlər Birliyində fəal şəkildə iştirak edir**: "Bu qurumlarda Azərbaycanın iştirakı öncə ölkəmizin suverenliyi, milli maraqları çərçivəsində həll edilir. Hətta son vaxtlar Azərbaycan Avrasiya İqtisadi İttifaqının müxtəlif strukturlarında da iştirak eləyir, o cümlədən Aİİ-nin sonuncu toplantısında Azərbaycan baş nazir səviyyəsində fəxri qonaq qismində təmsil olunub. Əgər söhbət Azərbaycanın Rusiyanın patronajlığı altında olan ən böyük ticarət, gömrük qurumu olan Aİİ ilə bundan artıq yaxınlaşmasından gedirsə, burada bir qədər düşünmək və məsələyə ehtiyatlı baxmaq lazımdır. Çünki Azərbaycan vaxtilə Ermənistanın getdiyi yolla getmir və getmək fikrində də deyil. Bir vaxtlar Ermənistan Avropa Birliyini müəyyən qədər həvəsləndirərək onunla assosiativ üzlük sazişi üzrə danışıqları başlatdı və davam elətdirdi. Birdən o zamankı prezident Serj Sərkisyan sərt dönüş edərək Aİİ-yə üzv oldu. Aİİ-nin üzvü kimi yenidən Avropa Birliyi strukturlarına qayıdan Ermənistan bu günə qədər iki istiqamətdə fəaliyyət göstərməkdə davam edir, amma bunun çox böyük çətinlikləri var. Açıq şəkildə ifadə olunur ki, Ermənistanın eyni

vaxtda Aİİ-də və Avropa Birliyində üzv olması qeyri-mümkündür. Xüsusilə Rusiya bu barədə Ermənistanı dəfələrlə seçim etməyə çağırıb. Bu baxımdan Azərbaycan dövləti öncədən ən düzgün olan variantı seçib. Azərbaycanın mövqeyi budur ki, nə Aİİ-yə, nə də Avropa Birliyinə üzv olmur".

A.Quliyev dedi ki, Azərbaycan bu qurumlarla müxtəlif istiqamətlərdə əlaqələr qurur: "Bu əlaqələr milli maraqlara və ölkəmizin iqtisadi maraqlarına uyğun olan istiqamətlərdə qurulur. Azərbaycan hazırkı şəraitdə Aİİ-yə üzv olması aktual deyil. Aİİ-yə üzvlük yönündə Azərbaycanın addım atması gözlənilmir. Belə bir addımın atılması maraqlarımıza cavab vermir və həmçinin Avropa Birliyi ilə, Qərblə münasibətlərimizə də xələl gətirə bilər. Düşünürəm ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin taleyi həll olunana, dünyanın yenidən bölüşdürülməsi uğrunda Qərb-Rusiya mübarizəsi aydınlaşana qədər Azərbaycanın nə Aİİ məsələsində, nə də Avropa Birliyi məsələsində müsbət seçim etməsinə lüzum yoxdur. Azərbaycan hər ikisi ilə milli, iqtisadi ticarət maraqları çərçivəsində mötədil siyasət aparmaqda yəqin ki, davam edəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məşavət"

ATƏT sədri müxalifətçi rolunda

Elina Valtonenin Gürcüstandakı antihökumət aksiyasında iştirakı Tiflislə Avropa təsisatları arasında münasibətləri daha da gərginləşdirib

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Finlandiyanın xarici işlər naziri Elina Valtonenin Cənubi Qafqaza ilk səfəri uğurlu olmayıb. Xəbər verdiyimiz kimi, Gürcüstana səfəri diplomatik qalmaqalla nəticələndi. Baş nazir İrakli Kobaxidze qeyri-qanuni aksiyada iştirak etdiyinə və yalan bəyanatların yayılmasına görə planlaşdırılan görüşü ləğv edib.

Maraqlıdır ki, Gürcüstana rəsmi səfərə gələn Finlandiyanın xarici işlər naziri Tiflisin mərkəzindəki Rustaveli prospektində keçirilən etiraz aksiyasında iştirak edib və tədbir iştirakçılarına dəstəyini bildirib.

Valtonen videomüraciətində bildirib ki, dinc nümayişçilər ölkənin "repressiv kursundan" narahat olduqlarını bildirmək üçün parlament binası qarşısına toplaşblar.

O, vətəndaşların demokratiya, ifadə azadlığı və fundamental insan hüquqlarına hörmət etmək hüququna malik olduğunu bildirib. "Baş nazir Finlandiyanın xarici işlər naziri ilə planlaşdırılan görüşü qanunsuz etiraz aksiyasında iştirak etdiyinə və yalan bəyanatların yayılmasına görə

ləğv edib", - deyə kabinetin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Hakim partiya ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin etiraz aksiyasında çıxışını radikalizmin təşviqi kimi qiymətləndirib.

Belə görünür ki, ATƏT sədrinin Cənubi Qafqaza səfərini hazırlayanlar bu təşkilatı daha da hörmətdən salmaq istəyiblər. Qonaq getdiyi ölkədə müxalifətə dəstək diplomatik etiketlərə uyğundurmu?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Məşavət"ə bildir-

di ki, **ATƏT artıq öz yarıtmaz Cənubi Qafqaz siyasətinin bədəlini ödəyir**: "Fransanın moderatorluğunda bu təşkilat təkcə Cənubi Qafqazda yox, eləcə də bütünlüklə Mərkəzi və Şərqi Avropada öz nüfuzunu itirib. Hətta onun qəbul etdiyi qərarlar bir çox hallarda elə Qərb dövlətlərinin gülüş obyektinə çevrilir. Macarıstan və Rumıniya kimi ölkələrdə ATƏT-in qəbul etdiyi qərarlar asqıya alınır. İkili standartlarla yürüdülməsinə əlavə olaraq, Gürcüstana aranı qatmaq istəyənlər də elə ATƏT-in

çetiri altına sığınanlar və ya bir-başla bu qurumun yastığına baş qoyanlar idi. Ona görə də Tiflis haqlı olaraq ATƏT-dən üzr tələb edir. ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Finlandiyanın xarici işlər naziri Elina Valtonenin Cənubi Qafqaza ilk səfəri buna görə uğursuz alındı. Gürcüstan hökumətinin rəhbəri onu qəbul etmədi. Hətta baş nazir ATƏT sədrinə arxa çevirdi. Bu, həm də Gürcüstanın adıçəkilən təşkilata üzünü döndüyü anlamına gəlir. Gürcüstana rəsmi səfərə gələn Finlandiyanın xarici işlər nazi-

rinin Tiflisin mərkəzindəki Rustaveli prospektində keçirilən etiraz aksiyasında iştirak etməsi ATƏT-in şimal-qərb qonşumuzun işinə qarşması deməkdir. Bu baxımdan, Gürcüstanın etirazı haqlıdır. ATƏT indi "təhlükəsizlik və əməkdaşlıq" yox, "təhlükə saçan qurum" təsiri bağışlayır. Bu qurum zaman-zaman Azərbaycana qarşı da qara kampaniyalar aparıb. Elina Valtonenin qonaq getdiyi ölkədə müxalifətə dəstək diplomatik etiketlərə uyğun deyil. Hətta təcrübəsiz siyasətçilərin atdığı addımlara bənzəyir. Onun səfər planını təşkil edənlərin təxribatı kimi dəyərləndirilə bilər".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov düşünür ki, Gürcüstana səfər çərçivəsində baş verənlər sözün əsl mənasında bir fiasko idi: "Bu hadisənin Gürcüstan-Avropa İttifaqı münasibətlərində onsuz da mövcud olan gərginliyi daha da artıracağı şübhəsizdir. Məsələ burasındadır ki, Qərbin Gürcüstandan istəyi məlumdur. Rusiya ilə məsafə saxlamaq, Qərb institutlarına integrasiyanı sürətləndirmək və ən əsası da Gürcüstanda Qərbin maraqlarından çıxış edən hakimiyyətin formalaşması. Qalan məsələlər, yeni Gürcüstan hakimiyyətinin qəbul etdiyi və Qərb tərəfindən kəskin etirazla qarşılanan "Xarici agentlər haqqında" Qanun, aksiyaların məhdudlaşdırılması, azadlıqlar və s. məsələlər hakimiyyətə təzyiq

üçün sadəcə bəhanədir. Əgər söhbət həqiqətdən də aksiyalara icazə və ya hüquq və azadlıqlar məsələsi olsaydı, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri o məntiqə səfərdə olduğu Ermənistanda da müxalifətin aksiyalarında iştirak edərdi, onların dinc olduğunu bəyan edərdi və hakimiyyətə bu aksiyalara maneçilik törətməklə bağlı çağırışlar edərdi. Odur ki, bu məsələdə birtərəfli qaydada baş nazir İrakli Kobaxidzeni və ya Gürcüstan hökumətini günahlandırmaq düzgün olmazdı. Düşünürəm ki, istənilən dövlətdə belə bir hadisə baş versəydi, hakimiyyət təmsilçiləri eyni mövqə sərgiləyər və görüşdən imtina edərdilər. Çox böyük ehtimalla Elina Valtonen də həmin aksiyada iştirak edərkən hakimiyyətin buna məhz bu şəkildə təpki verəcəyini bilirdi. Başqa sözlə desək, düşünürəm ki, ATƏT sədri görüşdən imtina məsuliyyətinin məhz hakimiyyətin üzünə qoyulması üçün həmin aksiyada iştirak edib və müvafiq bəyanat səsləndirib. Bu hadisədən sonra Gürcüstan üzünə Avropa institutları tərəfindən təzyiqin daha da artacağı və Gürcüstan daxilində Qərbə bağlı qüvvələrin daha da aktivləşdiriləcəyini gözləmək olar. İstənilən halda baş verən hadisənin Gürcüstanın Qərblə münasibətlərində yeni bir uçurum yaradacağı şübhəsizdir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məşavət"

Anaxronistin həyatı

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Təzəlikcə Putinlə Çin lideri Si müəllimin görüşündə söhbətləri bilmədən mikrofonu düşmüşdü. Mövzu insanın uzun yaşamaq imkanlarının artması barədə olmuşdu, Putin demişdi ki, təbəbət inkişafı sayəsində 150 il yaşamaq mümkün olacaqdır.

Uzun yaşamaq kasıbdan prezidentə qədər hər kəsin ürəyindən keçə bilən arzudur. Qədimdən bəri belədir. Məsələn, dini kitablara görə Adəm peyğəmbər 1000-2000 il arası ömür sürüb. Bizim Dədə Qorqudun ölümdən qaçması, lakin buna nail ola bilmədiyi əfsanəsini də bilirsiniz. Amma mənasız-məzmunuz şəkildə çox yaşamağı da elə insanlar özü tənqid edib. Deyiblər qarğa kimi üç yüz il yaşayıb leş yeməkdənsə, otuz il yaşa, lakin eşşək ətidən döner ye. (Zarafat edirəm, məsələn əsl yadıma düşmədi). Sözləşmə, hansı insanın çox yaşamasının lazım gəldiyini "Dədə Qorqud" dastanımızda gözəl şəkildə ifadə ediblər: "Gerçəklərin üç otuz on yaşını doldursa yeg!" İndiki dilimizə çevirsək, anlamı budur: "Doğru adam yüz il yaşasa yaxşıdır!"

Ölüm insanı şöhrətləndirə də bilər, necə ki, Vətən, ədalət, insanlıq uğrunda ölənlərin şöhrəti uzun çəkir. Amma ölümün gecikməsi bəzən insanı töhmətləndirir. Hazırda biz bunun canlı şahidiyik. Bir nəfər yoldaşı "cüm-lə xəyanətlərə bais, iblis" elan ediblər və prinsipcə, haqlıdırlar. Lakin həmin bu tip çox yox, uzağı 8-9 il qabaq ölə bilsəydi təntənə və orkestr zırhazırı ilə aparıb ən fəxarətli, "yüksək-yüksək təpələrin" birində dəfn edəçəkdiylər. Yalan olmasın, qəbri üstündə 100 dəfə yayılma atəşi açılacaqdı. Amma varıb gəlib 87 yaşa dirənib və olub urvatsızın biri. Dünən siyahı qayıb cürbəcür məsləclərə dördüyü əlaltıları indi onun arxasına vedrə bağlamaq yarışına girmişlər. Vedrələri doldurmağa da ki məşallah, hər cür mal-material, nəcasət və üfunət çatır. Oğurluq deyirsən - var, yalan deyirsən - var, yaltaqlıq - ləbələb, aşib-daşır, saxtakarlıq, xəyanət, cinayət, nə bilim, rezalet, səfalet, cəhalet... Kişinin oğlunun 87 illik ömründə bir işıqlı gün, bir xeyirxahlıq, bir damcı insaf və mürvət tapa bilmirlər.

Şairimiz "Hər kəs yüz il yaşamasa, Günah onun özündədir" yazıb, amma indi belə çıxır ki, bəzi insanların yüz il yaşaması da günahdır. Pis çıxmasın və müəllifi, türk şairi Tələt Səid Halman-dan üzr diləyərək onun misralarını da bu uyğunsuz vəziyyətə yersiz şəkildə misal çəkərim: "Qəhrəman ölməlidir. Bəlkə yaşar, qorxaq olar".

Elmi-psixoloji ədəbiyyatda, tarix elmində anaxronizm deyilən bir anlayış var. Dövrünə uyğun olmayan nəyəsə qoyulan addır. Məsələn, incəsənətdə əgər sən qədim Roma dövrünə aid kino çəksən, orada kadra avtomobil düşsə, bu, anaxronizmdir. Yaxud elə bil Lenin haqda filmdə o, Mavzoleyin üzərində parad qəbul edir. Təəssüf ki, bizim həyatımız hazırda başdan-başa anaxronizmlərlə doludur. Köhnəliyin naftalin qoxulu qalıqları hər tindən qabağımıza çıxır, milləti inkişaf etməyə, qabağa getməyə qoymur.

Elə dünün bir Sovet İttifaqı Sosialist Əməyi Qəhrəmanı rəhmətə getmişdi, onun yaxasında "Qızıl ulduz" medalı olan fotosunu yaymışdılar. Xəbərdə deyildirdi ki, rəhmətlik pambıqçı-deputat olub, nə bilim, neçə dəfə Sovet deputatxanasının üzvü seçilmişdir və sairə. Amma xəbəri yayan media orqanının heç biri "Kommunist", "Pravda", bədəbəddə "Sovet kəndi" adlanmırdı. Tərtə-miz anaxronistik xəbər idi.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarıdır. Yazın görün siz urvatlı, vaxtında ölmək üçün hansı tədbirlər görürsünüz.

Vaşinqtonun bu dövlətlərdən tədarük edilən bütün məhsullara rüsum tətbiqi ilə bağlı hədələrindən sonra ölkələr BRİKS-dən çıxmağa başlayıb.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ağ Evdə argentinalı həmkarı Havyer Milleyle görüşü zamanı jurnalistlərə belə deyib. Amerika liderinin sözlərinə görə, BRİKS-ə qoşulmaq istəyən bütün ölkələrə ABŞ-nin onlara qarşı tariflər tətbiq edəcəyini bildirib. "Hamı BRİKS-i tərk etdi. Onların hamısı BRİKS-i tərk edir. BRİKS dollara hücum idi. Mən dedim: "Əgər bu oyunu oynamaq istəyirsinizsə, ABŞ-yə göndərilən bütün məhsullarınıza tariflər tətbiq edəcəyəm. Onlar isə BRİKS-dən ayrıldıqlarını bildirdilər. BRİKS haqqında daha danışılır", - Donald Tramp iddia edib.

"BRİKS adlı kiçik bir qrup var. O, sürətlə aktuallığını itirir. Bu qrupun üzvləri dollara meydan oxumağa çalışır. BRİKS dolları, dolların hökmranlığını və dollar standartını ələ keçirməyə çalışmaq istəyir", - Amerika lideri vurğulayıb.

Donald Tramp onda ABŞ-nin "düşmən ölkələr-dən" yeni BRİKS valyutası yaratmamaq və ya "qüdrətli dollar"ı alternativ hər hansı digər valyutayı dəstəkləməmək öhdəliyi tələb etmək planlarını diqqətə çatdırırdı.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Azərbaycan tərəfi BRİKS-ə daxil olmaq arzusu-nu ifadə edib. Belə ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində iyulun 3-də qəbul olunan "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə"də deyilir ki, Azərbaycan tərəfi BRİKS-ə daxil olmaq arzusu-nu ifadə edir. Birgə Bəyannamədə bildirilib ki, Çin tərəfi BRİKS əməkdaşlığında Azərbaycanın iştirakını alqışlayır.

Əlavə edək ki, 2006-cı ildə Braziliya, Rusiya, Hindistan və Çin tərəfindən yaradılan BRICS hökumətlərarası qurum kimi bu gün global iqtisadiyyatın və siyasətin transformasiyasında mühüm rol oynayır.

Dünya əhalisinin təxminən 45%-ni və global iqtisadiyyatın 37,4%-ni əhatə edən bu qurum inkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatlara dəstək kimi ön plana çıxır.

2011-ci ildə Cənubi Afrika Respublikasının (CAR), 2024-cü il yanvarın 1-də isə Misir, İran, BƏƏ və Efiopiyanın birləşməsi ilə BRİCS-in əhatəsi genişlənilib və beynəlxalq təsir gücü daha da artıb.

Azərbaycan Trampa görə BRİKS-dən imtina edəcəkmiki?

ABŞ Prezidenti iddia edir ki, BRİKS sürətlə aktuallığını itirir - bəs təşkilata üzvlük üçün müraciət edən Bakının sonrakı mövqeyi necə olacaq?

BRİKS ölkələrinin təməl hədəfi daha ədalətli və balanslaşdırılmış global nizam qurulmasıdır. Bu məqsədə çatmaq üçün quruma üzv ölkələr iqtisadi əməkdaşlığın artırılması, ticarət və maliyyə sahələrində yeni tərəfdaşlıqların inkişaf etdirilməsi, daha müstəqil iqtisadi strukturun yaradılması istiqamətində bir çox təşəbbüslər irəli sürürlər. Trampa görə Azərbaycan bu təşkilata üzvlük ərizəsini geri götürə bilərmi?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, BRİKS-in tərkibində 10 dövlətin olduğu, 12 dövlətin isə tərəfdaş statusunda iştirak etdiyi məlumdur: "40 dövlət BRİKS-ə tərəfdaş olmaq üçün müraciət etmişdi. Onların bir çoxu, o cümlədən Azərbaycan da tərəfdaş kimi qəbul olunmadı. Prezident Donald Tramp Argentinanın dövlət başçısı ilə görüşündə bəzi ölkələrin onların mallarına ABŞ-nin tətbiq etdiyi rüsumları artırmasından çəkinərək BRİKS-i tərk etdiyini dedi. Ancaq hələ ki heç bir dövlət bu barədə bəyanat verməyib. Kim BRİKS-i tərk elədi? Məlumdur ki, bu təşkilat yarananda onun əsas özəyi ÇİN, Rusiya, Hindistan, Cənubi Afrika Respublikası və Braziliya olub. Bu dövlətlərdən hansınsa BRİKS-i tərk etməsi mümkündürmü? İnandırıcı görünür. Çünki BRİKS kifayət qədər perspektivli bir təşkilatdır. Bu təşkilata üzvlük istəyənlərin sayı da kifayət qədərdir. Baxmayaraq ki,

üzv olmaq istəməyənlər də oldu. 2024-cü ildə Kazan sammitində Argentinaya və Səudiyyə Ərəbistanına təklif olundu ki, BRİKS-ə üzv olsunlar. Ancaq onlar bu təklifi qəbul etmədilər. 10 dövlətdən təbiidir ki, hansınsa BRİKS-i tərk etməsi mümkündür. Eyni zamanda bu təşkilata daxil olmaq istəyən dövlətlərin bir neçəsinin bu fikirdən daşınması da gözlənilir. Çünki ABŞ Prezidentinin rüsumların artırılması barədə söylədikləri təbiidir ki, bir çox dövlətləri narahat edir. Bu rüsum təhdidindən Tramp gen-bol istifadə edir. Azərbaycanın BRİKS-ə tərəfdaş kimi qəbul olunmamasının əsas səbəbi Hindistanın tutduğu mövqedir. Doğrudur, Hindistan rəsmiləri bunu inkar etməyə çalışdılar, ancaq nə qədər inkar etməyə çalışsalar da həqiqət bundan ibarətdir ki, Hindistan Azərbaycana qarşı bir çox beynəlxalq qurumlarda qərəzli münasibət göstərir. Bu münasibətin yaxın vaxtlarda dəyişəcəyini gözləmək də mümkün deyil. Bəlkə də indiki vaxtda bu, bizim xeyrimizədir".

A.Səmədov qeyd etdi ki, bundan sonra Azərbaycanın BRİKS-ə qoşulmaq istəyinə yenidən baxılması istisna deyil: "Bundan sonra Azərbaycan BRİKS-ə münasibətini dəyişməlidirmi? Çox güman ki, bu məsələyə yenidən baxmağa ehtiyac ola bilər. Ciddi şəkildə bu məsələ araşdırılmalıdır. Donald Trampın bəyanatından sonra təbiidir ki, ən azı tərəfdaşların artması üçün BRİKS-in aparıcı dövlətləri müəyyən addım-

lar atacaqlar. Hətta ola bilər ki, Azərbaycanın da tərəfdaşlığa qəbul edilməsini mümkün sayırlar. Lakin Trampın rüsumları barədə söylədiklərini nəzərə alıb, məncə, BRİKS-ə yaxınlaşmaqdan imtina etmək, düşünmək üçün vaxt qazanmaq daha düzgün olardı. Çünki ABŞ-la münasibətlərimiz kifayət qədər yaxşıdır. Bu bizim üçün çox vacibdir, çox mühüm layihələri reallaşdırmağa imkan verir və Azərbaycan üçün təhdid tək rüsumların artırılması deyil. Baxmayaraq ki, Azərbaycanın ABŞ ilə ticarət dövryyəsi çox aşağıdır və Azərbaycanın ABŞ-yə ixrac etdiyi məhsullar da o qədər ciddi rəqəm təşkil eləmir. Ancaq digər məsələlərdə Azərbaycan ciddi şəkildə düşünməlidir. Çünki "907-ci düzəliş" in ləğvi məsələsi bizim üçün çox vacibdir. Zəngəzur dəhlizinin qısa müddətdə işə düşməsi bizim üçün çox vacibdir və bu məsələnin həllində ABŞ-nin rolu böyükdür. Rusiya təhlükəsini biz daim nəzərdə saxlamaq məcburiyyətindəyik. Burada da ABŞ ilə münasibətlərimiz bizə yardımçı ola bilər. Digər məsələlərdə ABŞ ilə yaradılmış yüksək səviyyəli münasibətlər, üstəlik, yaxın zamanlarda strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandumun da imzalanması ehtimalı var və biz bunu da nəzərə almalıyıq. Bu səbəbdən mən hesab edirəm ki, BRİKS-ə yaxınlaşmaq, tərəfdaş olmaq barədə məsələni gözədən keçirməyə və bu prosesi ən azı bir qədər dayandırmağa ehtiyac var".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"Rusiya Britaniya və Ukrayna kəşfiyyat xidmətlərinin "Türk axını" qaz kəmərinə qarşı təxribat əməliyyatları həyata keçirilməsi barədə məlumat var".

"Teleqraf" xəbər verir ki, bu iddia ilə Rusiya Federasiyasının Təhlükəsizlik Xidmətinin (FSB) direktoru Aleksandr Bortnikov çıxış edib.

Xidmət rəhbərinin sözlərinə görə, həmçinin Böyük Britaniya ordusunun xüsusi təyinatlı qüvvələrinin (SAS) təlimatçıları və kəşfiyyat xidməti MI-6-nın əməkdaşları Rusiya, Qazaxıstan və ABŞ şirkətlərinin səhmdar olduğu Xəzər Boru Kəməri Konsorsiumuna PUA-larla zərbələr endirmək üçün bir sıra hücumları planlaşdırıblar: "Bundan əlavə, Kiyev MI-6 ilə birlikdə Ukrayna diversiya qruplarının Rusiyanın sərhədlərinə rayonlarına hücumunu planlaşdırır".

FSB rəhbəri Rusiyanın mühüm infrastrukturuna qarşı da hücum nəzərdə tutulduğunu qeyd edib.

Bortnikov əlavə edib ki, Ukrayna hərbi kəşfiyyatının bu yay həyata keçirdiyi "Hörmək toru" əməliyyatının arxasında da Britaniya kəşfiyyatı dayanıb.

Xəzər Boru Kəməri Konsorsiumu Xəzər dənizi hövzəsindən dünya bazarlarına neft nəqli üçün ən böyük marşrutdur. Kəmərin gücü ilə 60 milyon tondan artıq xam neftdir. Uzunluğu 1,5 min kilometr olan magistral

boru kəməri Qərbi Qazaxıstan yataqlarını Rusiyanın Qara dəniz sahilləri ilə birləşdirir və burada neft CPC-nin dəniz terminalı vasitəsilə tankərlərə yüklənir. Konsorsiumun ən böyük səhmdarları arasında Rusiya ("Transneft"), Qazaxıstan ("Kazmunaigas") ölkələri, həmçinin "Chevron", "Lukoil", "ExxonMobil", "Rosneft" və "Shell" şirkətləri var.

Qeyd edək ki, son həftələr Rusiya Xəzəryanı ölkələrlə bağlı xüsusi fəallığı nəzərə çarpır.

Belə ki, ötən həftə Azərbaycan, İran, Rusiya və Qazaxıstan Hərbi Dəniz Qüvvələri Xəzər dənizində təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə strateji əməkdaşlıq sazişi imzalayıb. Bu müqavilənin müddəalarına görə, heç bir xarici dövlətin və ya qeyri-regional dövlətin Xəzər dənizinin daxili işlərinə qarışmaq hüququ olmayacaq. Vurğulanır ki, Xəzər dənizinin təhlükəsizliyini yalnız Xəzəryanı dövlətlər özləri təmin etməlidir.

2018-ci il avqustun 12-də Qazaxıstanın Aktau şəhərində 5 Xəzəryanı dövlətin - Azərbaycan, Rusiya, İran, Qazaxıstan və Türkmənistanın iştirakı ilə Xəzər dənizi-

"FSB" direktorundan Xəzərə hücum anonsu

Aleksandr Bortnikov: "Bu iki ölkə Xəzərdəki boru kəmərinə PUA-larla zərbələr planlaşdırıb"

Aleksandr Bortnikov

nin statusu haqqında konvensiya imzalandı. Konvensiyada təhlükəsizlik məsələlərinə də toxunularaq Xəzər dənizində tərəflərə məxsus olmayan silahlı qüvvələrin mövcud olmaması, tərəflər-

dən hər hansının əleyhinə təcavüz və digər hərbi fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün hər hansı bir tərəfin öz ərazisini digər dövlətlərə verməməsi kimi prinsiplər, həmçinin tərəflərə məxsus

gəmilərin (mülki və hərbi) ərazi sularından keçidi, daxili sulara daxil olması və tərk etməsi şərtləri də göstərilir. "Xəzər beşliyi" adlanan və aralarında Azərbaycanın da olduğu ölkələrin su sərhəd-

lərini müəyyənləşdirən bu konvensiya barədə müxtəlif fikirlər mövcuddur. Bəziləri imzalanan sazişin yalnız Rusiyanın lehinə olduğunu, digər ölkələrin isə güzəştə getdiyini önə sürürlər. Azərbaycanın rəsmi orqanları isə Xəzərin statusunda böyük nailiyyətlər qazandığını iddia edirlər.

Bundan sonra isə Moskvada Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov dörd Xəzəryanı dövlətin diplomatik missiyalarının rəhbərləri ilə görüş keçirib. İclasda Azərbaycanı səfir Rəhman Mustafayev təmsil edib. Xəzər regionunda çoxşaxəli əməkdaşlıq və "beşlik" çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətin dərinləşdirilməsi, o cümlədən Xəzəryanı dövlətlər arasında sammitə və yüksək səviyyəli görüşlərə hazırlıqla bağlı geniş spektrli məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

□ "Yeni Müsavat"

Azərbaycan sülhməramlıları Qəzzada?!

Daha bir ciddi mənbə bu xəbəri yaydı; BMT-nin qərarı olarsa...

Qəzza zolağında beynəlxalq sabitlik qüvvələrinin yaradılması planlaşdırılır. "Politico" nəşri yazıb ki, qüvvələrə qoşulmaq üçün əsas namizəd ölkələr Azərbaycan, İndoneziya və Pakistandır. Nəşr bu barədə məlumatı ABŞ Müdafiə Nazirliyinin rəsmisinə və keçmiş yüksək səviyyəli müdafiə rəsmisinə istinadən yayıb.

Qeyd olunur ki, hazırda bu qüvvənin tərkibi ilə bağlı danışıqlar davam edir və hələ heç bir ölkə rəsmi öhdəlik götürməyib. ABŞ rəsmisi bildirib ki, məhz bu üç ölkə prosesdə iştirak etməkdə ən çox maraqlı göstərib.

Donald Trampın Qəzzada sülh üçün hazırladığı 20 maddəlik plana əsasən, ABŞ Ərəb və digər tərəfdaş ölkələrlə birlikdə müvəqqəti sabit-

lik qüvvəsi formalaşdıracaq. Bu qüvvə seçilmiş fələstinli polis qüvvələrini hazırlayacaq və onlara dəstək verəcək.

ABŞ bildirib ki, Amerika əsgərləri Qəzzaya daxil olmayacaq, lakin koordinasiya fəaliyyətində iştirak edəcəklər.

Sabitlik qüvvəsi Tramp administrasiyasının HƏMAS-la İsrail arasında müharibəni dayandırmaq, Qəzzanı

təcridcən demilitarizasiya edib bərpa etmək planının əsas hissəsi hesab olunur.

ABŞ artıq İsrailə 200 hərbiçi göndərib. Onlar Mərkəzi Komandanlığın (CENTCOM) tərkibində Qəzzanın şimalında yerləşəcək mülki-hərbi koordinasiya mərkəzində fəaliyyət göstərəcəklər. Həmin mərkəzdə Misir, Qətər və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin hərbiçilərinin də iştirakı nəzərdə tutulur.

Tramp administrasiyası hələlik Dövlət Departamenti və digər qurumlar səviyyəsində

də texniki qrupların yaradılması barədə məlumat açıqlamayıb.

Yada salmaq ki, İsrailin "Ynet Global" nəşri Qəzza ilə bağlı sülh planı imzalamazdan əvvəl də Azərbaycan sülhməramlıları haqda yazmışdı. Nəşr yazırdı ki, Trampın sülh planı çoxmillətli sülhməramlı qüvvələrin yaradılmasını tələb edir ki, bu qüvvələrin tərkibinə BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı və Azərbaycandan olan bölmələr daxil ola bilər, baxmayaraq ki, hələlik bunun rəsmi təsdiqi yoxdur.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı kontingenti 1999-cu ildən etibarən sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak etməkdədir. Belə ki, 1999-cu ilin sentyabr ayından 2008-ci ilin mart ayınadək Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı komandirliyi 34 nəfər şəxsi heyətlə (1 zabıt, 1 gizir və 32 əsgər) NATO-nun rəhbərliyi altında Kosovoda sülhün yaradılması və dəstəklənməsi üzrə keçirilən əməliyyatlarda iştirak edib. Azərbaycan komandirliyi Türkiyə taburunun 4-cü mexanikləşdirilmiş piyada bölüyünün tərkibində Draqaş şəhərində xidmət aparıb.

BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qərarının tətbiqi məqsədilə Azərbaycan Ordusunun Sülhməramlı bölüyü 15 avqust 2003-cü il tarixindən 7 dekabr 2008-ci il tarixinədək 152 nəfərlik şəxsi heyətlə (16 zabıt, 16 gizir, 120 əsgər) İraqda Beynəlxalq Kriminal Təhqiqat Qüvvələri tərkibində xidmət edib. Missiya dövründə İraqın Əl-Hədisə şəhəri yaxınlığında ABŞ Dəniz Piyadəsi Komandanlığı tərkibində su anbarının və su elektrik stansiyasının mühafizəsini həyata keçirən bölük, Koalisiya Qüvvələrinin İraqdan çıxması ilə əlaqədar 7 dekabr 2008-ci il tarixində missiyasını yekunlaşdıraraq geri qayıdıb.

20 noyabr 2002-ci il tarixindən Azərbaycan Ordusunun 22 nəfərlik sülhməramlı komandirliyi Əfqanıstanda Beynəlxalq Təhlükəsizliyə Yardım Qüvvələrinin (ISAF) tərkibində fəaliyyət göstərməyə başlayıb. 15 yanvar 2008-ci il tarixdə Azərbaycanın Əfqanıstandakı sülhməramlı kontingentinin sayı 40 nəfərə çatdırılıb. 2 oktyabr 2009-cu il tarixdə Azərbaycan Ordusunun 90 nəfərlik sülhməramlı kontingenti Əfqanıstanda Beynəlxalq Təhlükəsizliyə Yardım Qüvvələ-

ri əməliyyatlarında Türk taboru tərkibində fəaliyyət göstərib.

2015-ci ilin yanvar ayının 1-dən etibarən Azərbaycan sülhməramlıları Əfqanıstanda NATO-nun başçılığı ilə həyata keçirilən sülhməramlı fəaliyyətə başlayıb. Missiyanın sona çatması ilə əlaqədar, Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı qüvvələri 27 avqust 2021-ci ildə ölkəyə geri döndü.

Hazırda Azərbaycanın hər hansı xarici ölkə ərazisində sülhməramlı qüvvələri fəaliyyət göstərmir.

Göründüyü kimi, sülhməramlı missiya yerinə yetirmək üçün artıq Azərbaycanın kifayət qədər təcrübəsi var. Əgər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qəzzada beynəlxalq sülhməramlı kontingent yerləşdirmək qərarı olarsa, Azərbaycan sülhməramlıları da həmin kontingentin tərkibində missiyanı yerinə yetirə bilərlər. Əgər ABŞ Azərbaycan sülhməramlılarının Qəzzada xidmət aparması təklifinin içində yer alırsa, bu, həm də onu göstərir ki, Azərbaycanı neytral mövqedə olan ölkə kimi də qəbul edirlər. Bu, Azərbaycanın imici və beynəlxalq nüfuzunun artması üçün çox müsbətdir.

Amma yerli hərbi ekspertlərə görə, Qəzza kimi bir bölgədə sülhməramlı missiya həyata keçirmək risklər, təhlükələr də yarada bilər.

□ "Yeni Müsavat"

Bakı və Paris arasında anlaşılmazlıq keçmişdə qaldı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 16-da Fransa Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Sofi Laqutun etimadnaməsini qəbul edib.

Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim edib. Prezident İlham Əliyev Kopenhagendə Fransa Prezidenti Emmanuel Makronla görüşünü xatırladaraq, həmin görüş nəticəsində ölkələrimiz arasında anlaşılmazlığa səbəb olan məsələlərin keçmişdə qaldığını deyib. İkitərəfli gündəlikdə yeni dövrün başladığını vurğulayan dövlətimizin başçısı, ilk növbədə, insanlararası və biznes nümayəndələrinin təmaslarının, mədəni, humanitar sahələrdə əməkdaşlığın bərpasının və inkişaf etdirilməsinin önəminə toxunub.

Səfir də öz növbəsində Azərbaycanla Fransa arasında münasibətlərdə yeni səhifənin açıldığını deyərək, əlaqələrimizin inkişafı üçün səylərini əsirgəməyəcəyini bildirib.

Görüşdə Azərbaycanla Fransa arasında əlaqələrin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən yüksək texnologiyalar və aerokosmik sahələrdə uğurlu inkişafına toxunulub. Hökumətlərarası Komissiyanın fəaliyyətinin bərpasının əhəmiyyəti vurğulanıb, qardaşlaşmış şəhərlər arasında əlaqələr qeyd edilib, biznes nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin təşkili və müxtəlif layihələrdə Fransa şirkətlərinin iştirakı məsələləri müzakirə olunub.

Azərbaycanla Fransanın enerji sahəsində uğurlu tərəfdaşlığı və bu xüsudsa ölkəmizlə "Total" şirkəti arasında əməkdaşlığın önəmi qeyd edilib.

Söhbət zamanı bir çox sahədə münasibətlərimizin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb, əməkdaşlığın davam etdirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Bakıda hərbi parad keçiriləcək

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin müvafiq tapşırığına əsasən, noyabrın 8-də Bakı şəhərində Zəfər Günü'nün beşinci ildönümü münasibətilə hərbi parad keçiriləcək.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Parada hazırlıqla bağlı Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin, o cümlədən Azərbaycan Ordusunun bölmələri ilə məşqlər keçirilir.

Hazırlıq məşqləri zamanı Bakı şəhəri və ətraf ərazilərdə aviasiya vasitələrinin uçuşları, avtomobil və döyüş texnikalarının, həmçinin gəmilərin müəyyən edilmiş marşrutlar üzrə hərəkəti və yerdəyişməsi icra olunur.

Moskva Ermənistanla sülh sazişini "qurdalayır"

Kreml Bakı ilə İrəvan arasında razılaşmalara gedən yola "mina" düzməyə çalışır - şimal ölkəsindən məkan təklifinə Azərbaycandan reaksiyalar

Kreml Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin sülh müqaviləsinin məhz Moskvada imzalanması uğrunda mübarizəyə başlayıb. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin "RIA Novosti"-yə deyib ki, "Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanması üçün məkan təklifi qüvvədə qalır".

M.Qaluzin Ermənistanın Müstəqillik Günü münasibətilə keçirilən ziyafətdə daha sonra bunları bildirib: "Bizim Ermənistan və Azərbaycan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması üçün məkanın təmin edilməsi təklifimiz qüvvədə qalır". O əlavə edib ki, Rusiya tərəfi ölkələr arasında münasibətlərin normallaşmasına xüsusi önəm verir.

"Rusiya İrəvan və Bakı arasında nizamlanma prosesində böyük və təsirli rol oynayır" deyən Qaluzin tərəflər arasında mövcud olan fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılmasında bütün zəruri dəstəyi göstərməyə hazır olduqlarını vurğulayıb. Rusiya rəsmisinin "aydındır ki, planlarımızı praktiki olaraq həyata keçirmək üçün hələ də mühüm işlər görülməlidir" cümləsi də maraq doğurur. O, Rusiyanın İrəvanla Bakı arasında sülh prosesində mühüm və təsirli rol oynadığını vurğulayıb.

Ermənistanın Moskvadakı səfiri Qurban Arsenyan da Rusiya diplomatiyasının sülh prosesinə verdiyi töhfəni xüsusi qeyd edib. Qaluzinin "aydındır ki, planlarımızı praktiki olaraq həyata keçirmək üçün hələ də mühüm işlər görülməlidir" cümləsi xüsusi maraq doğurur.

Yada salmaq ki, bir həftə əvvəl Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Polşanın TVP World telekanalına müsahibəsində Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri, Vaşinqtonda imzalanmış bəyannamə, sülh müqaviləsi və regionda baş verən dəyişikliklər barədə danışmış. Nazir bir sıra diqqətçəkən məqamlara toxunub və Azərbaycanla bağlı növbəti dəfə manipulyativ bəyanatlar səsləndirib. Mirzoyan iddia edib ki, guya sülh müqaviləsinin imzalanmasına hazırdırlar, lakin Azərbaycan əlavə şərtlər irəli sürür: "Biz bununla razı deyilik. Ancaq proses imza mərhələsinə gözləmədən də davam edir. Məsələn, biz artıq birlikdə ATƏT strukturlarına müraciət etmişik ki, Minsk prosesi bağlansın". A.Mirzoyan bundan əvvəl də Azərbaycanın irəli sürdüyü əsas şərtə, konstitusiya dəyişiklikləri tələbinə aqressiv reaksiya vermişdi. Amma rəsmi Bakının sülhün imzalanması üçün əsas tələbi məhz Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının əksini tapdığı konstitusiyanın, həmçinin normativ hüquq aktlarının dəyişdirilməsidir. Baş

nazir Nikol Paşinyan da anlayır ki, "ev tapşırığı"na əməl etməyə cəyi təqdirə, paraflanmış sülh sənədinin imzalanması mümkün olmayacaq. Məhz buna görə də Paşinyan konstitusiya dəyişikliklərini 2026-cı il parlament seçkilərindən sonraya saxlamağa üstünlük verir.

Lakin A.Mirzoyanın yanaşmasından aydın olur ki, sülhə qarşı olanlar təkə müxalif cəbhədə deyil, hakimiyyətdə də var. Həm də onların Rusiyanın xoşuna gəlməyə çalışması diqqət çəkir. Bu, Ermənistan diplomatiyasının hələ də ikili oynadığını göstərir. Beləliklə, görünən budur ki, Moskva Ermənistanla sülh sazişini niyə "qurdalayır". Sülh sazişinin imzalanması üçün öz ərazisini tərəflərə təklif etməklə Kreml şübhəsiz ki, bölgəni təsir altında saxlamağı hədəfləyir. Fakt budur ki, Kreml məkan təklifi ilə Bakı və İrəvan arasındakı razılaşmalara gedən yola "mina" düzməyə çalışır. Bununla həm də Vaşinqton razılaşmalarını arxa plana keçirməyə, Zəngəzur dəhlizi-Tramp marşrutu ilə əlaqədar prosedura zərbə vurmağa çalışır. Ekspertlər necə düşüncür, Rusiya sülh prosesini poza bilirlərmə?

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"-a bildirdi ki, Rusiya Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəni davam etdirərkən, qonşu ölkələrə təsir imkanlarının azalması narahatdır: "Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzinin "Rusiya Azərbaycan və Ermənistanın sülh sazişini imzalaması üçün öz ərazisini təqdim etmək təklifini qüvvədə saxlayır" açıqlaması bundan xəbər verir. Qaluzinin sözlərinə görə, Moskva Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin normallaşmasına xüsusi əhəmiyyət verir. "Rusiya İrəvan və Bakı arasında nizamlanma prosesində böyük və təsirli rol oynayır" deyən Qaluzin tərəflərə qalan fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılmasında büt

tün zəruri dəstəyi göstərməyə hazır olduqlarını vurğulayıb. Qaluzinin "aydındır ki, planlarımızı praktiki olaraq həyata keçirmək üçün hələ də mühüm işlər görülməlidir" cümləsi də maraq doğurur. Birincisi, Qaluzinin iddia etdiyi kimi, İrəvanla Bakı arasında xüsusi fikir ayrılığı qalmayıb və buna görə tərəflərin Moskvanın vasitəçiliyinə ehtiyacı yoxdur. Sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistan Konstitusiyası dəyişdirilməlidir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan gələn ilin iyun ayında parlament seçkilərindən sonra yeni konstitusiya qəbul edəcəklərinin anonsunu verib. Ermənistan yeni konstitusiyada Azərbaycana ərazi iddiasını ehtiva edən bəndi çıxardıqdan sonra iki ölkə arasında sülh sazişinin imzalanması üçün maneə qalmayacaq. Bu səbəbdən Qaluzinin açıqlamasından fərqli olaraq "mühüm işlərə" ehtiyac yoxdur. Mühüm işlər buna qədər görülmüb". **E.Şahinoğlu ikinci mühüm məqama diqqət çəkdi:** "Azərbaycan və Ermənistan liderləri sülh sazişinin mətnini avqustun 8-də ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə Ağ Evdə paraflayıblar. Ukrayna müharibəsinə görə ABŞ-la Rusiya arasında dərin fikir ayrılığı var. Azərbaycan hakimiyyəti və cəmiyyəti də Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəsinə qəbul etmir. Bundan başqa, Azərbaycan və Ermənistan Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı təsir imkanlarının azaldılmasında maraqlıdır. Təkcə bu iki amili nəzərə alaraq Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması üçün Rusiya paytaxtının seçilməsi ehtimalı azdır. Sülh sazişinin imzalanması üçün yekun okeanın o tayna səfərə ehtiyac olmasa da, sənəd müxtəlif məkanlarda, iki ölkənin sərhədində, Tiflisdə, Ankarada və ya Astanada imzalanı bilər".

Politoloq qeyd etdi ki, Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın sülh müqaviləsi ilə bağlı guya rəsmi Bakının əlavə şərtlər irəli sürməsinə, yeganə

şərtimiz Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycan ərazisinə iddia bəndinin çıxarılmasıdır: "Bu baş verərsə, sülh müqaviləsi imzalanacaq".

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, Rusiya 8 avqustda Vaşinqtonda əldə olunmuş birgə üçtərəfli bəyannamə və sülh mətninin paraflanması özünün regionda geosiyasi təsirinə azalması kimi baxır: "İndi Moskva Qaluzini önə verərək prosesi pozmağa çalışır. Artıq Azərbaycanla Ermənistan arasında problemlərin çoxu həll olunub. Yekun sülh müqaviləsinin Moskvada bağlanmasına Nikol Paşinyan razı olmayacaq. Çünki onun siyasəti tam Moskvadan siyasi cəhətdən qopmaqdır. Həm də Azərbaycan buna gətirməyəcək. Çünki prosesdə ABŞ var". **M.Əsədullazadə qeyd etdi ki, Rusiya hələ də 2020 və 2022-ci ildə əldə olunmuş razılaşmalara diqqət çəkir:** "Amma həmin razılaşmalar qüvvədən düşüb. Rusiyanın Cənubi Qafqazda imkanı var idi ki, prosesləri idarə etsin, regionda qalsın. Məhz üçtərəfli razılaşmalar buna imkan verirdi. Amma Rusiya sülhdə maraqlı deyil, manipulyasiyalar edir. Kreml sülhün əldə edilməsi üçün çalışmadı".

Siyasi şərhçi bildirdi ki, Azərbaycanla sülh lazımdır və Cənubi Qafqazda proseslər sürətlə inkişaf edir: "Rusiya isə prosesi tormozlayırdı. Ona görə də geridə qaldı. ABŞ administrasiyası pragmatik yanaşaraq hər iki ölkə ilə normal münasibətlər sistemində üstünlük verdi. Ona görə də Azərbaycan və Ermənistan ABŞ platformasına üstünlük verdi. Rusiya üçün qatar gedib və bundan sonra Rusiya platformasına bitib. Rusiya rəsmiləri bu məsələni gündəmə gətirəndə gülünc doğurur. Ermənistan xarici işlər naziri Mirzoyanın bəyanatına deyil, Paşinyana diqqət etmək lazımdır. Rusiya üçün Cənubi Qafqaz bitib".

Q.E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, AMEA-nin keçmiş prezidenti Ramiz Mehdiyevin ev dustağı edilməsindən sonra onun kölgədəki adamları haqda ən müxtəlif iddialar irəli sürülür.

Ramiz Mehdiyevin siyasi direktivləri ilə təşkil etdiyi danılmaz gerçəklikdir. Sırr deyil ki, Milli Şura adlı bu qurum həmişə Əli Kərimlinin diktəsi ilə hərəkət edib, bəyanatdan tutmuş icazəsiz aksiyaya qədər bütün

li sürülən maddələrdən də görünür ki, tək deyil, ortaqları və şərikləri var. Dövlət hakimiyyətini zorla ələ keçirmək və saxlamaq tək adamın işi deyil. Bu əməl qabaqcadan əlbir olunmuş şəxslər və planlı şəkildə baş

sektorunda kadrları qalmaqdadır və onların koordinasiyasını təşkil edənlərdən ən tanınmışı və ağırçəkli fiquru Ramiz Mehdiyevdir. Onun Azərbaycana vurduğu zərərin miqyası təkəcə onun barəsində qaldırılan ci-

“Ya pulunu kəsiblər, ya da...”

ƏHD partiyasının sədri gündəmin aktual mövzularını şərh etdi

“Ramiz Mehdiyevə hansı maddələrlə ittiham elan olunduğunu bilsək də, istintaq orqanı tərəfindən onun kimlərlə və hansı dövlətlə, yaxud dövlətlərlə, kimlərin vasitəsilə cinayət əlaqəsi yaratması barədə məlumatlar verilməyib. Onu deyə bilərəm ki, kifayət qədər əsaslar olmasa, dövlətdə uzun illər çox yüksək vəzifə tutmuş, dövlətin ali ordeni ilə təltif olunmuş bir şəxs barəsində cinayət işi başlanılmaz və məhkəmə ev dustaqlığı barədə qərar qəbul etməzdi. İstintaq təcrübəsi göstərir ki, ibtidai araşdırmalar zamanı hansısa maddələr götürülə bilər, yaxud əlavə ittihamlar irəli sürülə bilər. İbtidai istintaqın sonunu və məhkəmə qərarlarını gözləməliyik”.

ƏHD Partiyasının sədri, deputat Qüdrət Həsənzadə "Teleqraf"a müsahibəsində belə deyib. O, 87 yaşında və səhhətində ciddi problemlərin olduğu açıq-aydın sezişən bir şəxsin antikonstitusion yolla hakimiyyəti ələ keçirmək cəhdinin bəzi adamlarda yaratdığı şübhələr haqda suala belə cavab verib: “İtaliyan yazıçı Primo Levinin “Batanlar və xilas olanlar” əsərində aforizmə çevrilmiş belə bir ifadə var: “Hakimiyyət uyuşdurucu kimidir, onu sınımayan bilməz. O asılılıq yaradır və hər dəfə daha yüksək doza tələb edir”. Ona görə onun hakimiyyətə gəlmək istəyib-istəməməsi barədə qəti fikir söyləmək olmaz. O, qisas almaq motivi ilə hakimiyyətə can atan başqa birinə kömək məqsədilə də bunu edə bilər və s. Cinayətin motivini istintaq orqanı müəyyənləşdirməlidir”.

Q.Həsənzadə hesab edir ki, istintaq orqanının irəli sürdüyü ittihamlar məhkəmədə öz təsdiqini taparsa, bu, Rusiya ilə yaranmış gərginlikdən qaynaqlana bilər: “Kimlərsə düşünə bilər ki, hakimiyyət dəyişikliyi üçün əlverişli məqam yaranıb. Hər halda, ağla gələn ilk fərziyyə budur. 2013-cü ilin prezident seçkilərindən öncə Rüstəm İbrahimbəyov Moskvadan Bakıya göndərildi. Onun liderliyi ilə Ziyalılar İttifaqı, Milli Şura yaradıldı. Mili Şura Putinə müraciət etdi ki, böyük demokrat və hüquqi dövlət quran şəxs kimi Azərbaycanda da hüquqi dövlət quruculuğuna yardımçı olsun, İbrahimbəyovu Rusiya vətəndaşlığından azad etsin ki, o, Azərbaycanda prezidentliyə namizəd ola bilsin. Sonralar İbrahimbəyov ondan Azərbaycana təzyiq kimi istifadə olunduğunu başa düşdü. Tarix göstərir ki, o heç nə öyrətmir. Ona görə hadisələr təkrarlana bilər. Amma bütün bunlar ehtimallardır”.

“Sərdar Cəlaloğlunun İsa Qəmbər və Pənah Hüseynlə görüşü bir xeyli müzakirə mövzusu oldu. Bu barədə fikir bildirmək istəyirsinizmi” sualına partiya sədrinin cavabı qısa olub: “Böyük ehtimalla ya pulunu kəsiblər, ya da sifariş alıb...”

gücündən istifadə etməkdən məhrum olduqdan sonra hazırda hakimiyyətdə yüksək postlarda təmsil olunanlarla müqayisədə geniş imkanlara malik deyil. Əsl sifarişlərini gizlədən, komfilyaj olunaraq əlverişli zaman gözləyənlər də böyük təhdidlər yaradırlar. Belələri hakimiyyət qollarında, siyasi partiyalarda, mediada, kommersiya qurumlarında və vətəndaş cəmiyyəti sek-

torunda qalmaqdadırlar və real gücdürlər. Hesab edirəm ki, onlara da vaxt çatacaq və layiq olduqları yer göstəriləcək. Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənən gücü, iradəsi və beynəlxalq nüfuzu, xüsusən də ölkə başçısının qətiyyəti, həmçinin xüsusi xidmət, təhlükəsizlik və prokurorluq orqanlarının ayıq-sayıqlığı buna ümidləri daha da artırır”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Müxalifətdəki “5-ci kolon” - kimlər qalır?

Deputat: “Bu gün onun müxalifət cəbhəsində idarə etdiyi şəxslər...”

“Müxtəlif ictimai-siyasi dairələrdə, mediada Rusiyanın Azərbaycanda yaratdığı “5-ci kolon”un siyasi təlimatları məhz Ramiz Mehdiyevdən aldığına dair kifayət qədər məlumatlar var. Ramiz Mehdiyevin həbsi Azərbaycan dövlətçiliyi üçün bu təhlükənin hələ də qalmasından xəbər verir. Belə qüvvələr yenidən fəallaşmaq üçün siyasi şəraitin yetişməsinə gözləyir. Administrasiyanın sabiq rəhbərinin əli yalnız dövlət strukturlarına deyil, müxalifətə də uzanıb”. Bu barədə Cebheinfo.az yazıb.

Bildirilir ki, üzde özünü hakimiyyətə sadıq göstərən Mehdiyev əslində radikal müxalifətə siyasi himayədarlıq edib. “2013-cü ildə müxalifət partiyalarının birləşdiyi Milli Şuranın Ramiz Mehdiyevin xeyir-duası ilə yaradıldığı yaxşı məlumdur. Bunu isbatlayan faktlardan biri 2013-cü ildə keçirilmiş prezident seçkisində Rusiya vətəndaşı olan Rüstəm İbrahimbəyovun Milli Şuranın vahid namizədi kimi irəli sürülməsi idi. “5-ci kolon”un müxalifət cinahı olan Milli Şuranın etiraz aksiyalarını

qərarlar onun tələbi ilə verilib”, - deyə yazıda iddia olunur.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Mehdiyev uzun illər ərzində müxalifətdə də gizli təsir şəbəkəsi yaradıb: “Bu gün onun müxalifət cəbhəsində idarə etdiyi şəxslərin, qrupların fəaliyyətinə dair ortaya çıxan faktlar milli təhlükəsizliyimizə və dövlətimizə xəyanət kimi qiymətləndirilməlidir. Ramiz Mehdiyevin radikal müxalifətə siyasi himayədarlıq etməsi, “5-ci kolon”un formalaşmasında rol oynaması dövlətə qarşı yönəlmiş təxribatdır. Kimliyindən asılı olmayaraq, dövlətçiliyimizə qarşı yönəlmiş hər bir fəaliyyət hüquqi və siyasi məsuliyyət doğurur”.

AMİP liderinin köməkçisi, siyasi şərhçi Əli Orucovun sözlərinə görə, Ramiz Mehdiyev uzun illər hakimiyyətdə güclü nüfuz və təsir imkanlarına malik olub: “Ona görə də məhkəmə tərəfindən həbs-qətimkan tədbiri 4 ay seçilib. Cinayət qanunvericiliyində onun barəsində irə-

verir. Ramiz Mehdiyev hakimiyyətdən uzaqlaşdırılsa da, onun dövlətin hakimiyyət qollarında, siyasi partiyalarda, mediada, vətəndaş cəmiyyəti üzərində müəyyən təsiri qalırdı. Kadrlarını yerləşdirmişdi. Bir sıra qurumlar həтта onun xeyir-duası ilə yaradılmışdı. Qurduğu şəbəkə dövlətin təhlükəsizliyinə təhdid yaradırdı. Doğrudur, vəzifədən uzaqlaşdırıldıktan sonra həmin şəbəkə ciddi itkilərə və sarsıntılara məruz qalsa da tam çökmədi. Komfilyaj edilərək öz fəaliyyətlərini indi də davam etdirənlər var. Bu barədə dəfələrlə deyilib, yazılıb, ancaq subyektiv və obyektiv səbəblərdən başlanılan prosesi tam başa çatdırmağı bir qədər ləngidib. Ramiz Mehdiyevin qurduğu iqtisadi, maliyyə imperiyası, həmçinin toxuduğu toru dağıtmağı çətinləşdirən onun arxasında Rusiyanın fəal şəkildə dayanması idi. Etiraf etmək lazımdır ki, Moskva Azərbaycanda əlaltıların mövqelərinin güclənməsi istiqamətində sistemli iş aparıb. Rusiyanın istər müxalifət düşərgəsində, istər hökumətdə, istərsə də, parlamentdə, mediada və QHT

naşat işi ilə kifayətlənmir. Sabiq administrasiya rəhbəri ona edilən yüksək etimaddan xəyanətkarlığına bəhrələndirib, şəxsi məqsədlərinin təmin edilməsinə və xarici güclərin tapşırıqlarının həyata keçirilməsinə yönəlib. Kremlin nöqəyi kimi özünü aparıb. Cəsarəti olanlar bu barədə zaman-zaman həyəcan signalı çalıblar, qorxaqlar və cildən cildə girməyi asanlıqla bacaranlar susublar. İkrax doğuran hal həm də ondan ibarətdir ki, Ramiz Mehdiyevin ölkəm vaxtlarında ona yaltaqlananlar, xidmət edənlər və ölkəni uçuruma aparan hərəkətlərinə göz yumanlar indi növbəyə düzülüb. Düşünürəm ki, belələri həm hakimiyyət üçün, həm də dövlətçilik üçün təhlükəli və zərərli adamlardır. Mövqesiz, qorxaq və marginal maraqlarını güdənlərin sayəsində Ramiz Mehdiyev şişib qorxunc qüvvəyə çevrilib. Ümid edək ki, istintaq orqanları onun əhatə dairəsini, şəriklərini və cinayət ortaqlarını araşdırıb ortaya çıxaracaq. “Boz kardinal”ın çetəsi Azərbaycana qarşı xaricdə formalaşdırılan “söyüş müxalifəti” ilə də sıx əlaqələrdə olub. Onlara lazımi dəstək göstərilib. 2013-cü ildə prezident seçkisində Rusiyanın Azərbaycana qarşı hazırladığı planın içərisində də Ramiz Mehdiyevin yer alması heç kimdə şübhə doğurmadı. Lakin həmin təhlükəli layihə baş tutmadı və Moskva Azərbaycanı özünə vassalına çevirə bilmədi. Fikrimcə, Ramiz Mehdiyevdən daha təhlükəli fiqurlar var. Onların da vaxtında zərərsizləşdirilməsi çox vacibdir. Sabiq administrasiya rəhbəri vəzifədən uzaqlaşdırıldıqdan və dövlətin imkanlarından,

“Azərbaycanın müasir planlaşdırma fəlsəfəsinin parlaq nümunələrindən biri hazırda tarixi transformasiyadan keçən Bakının Baş Planıdır”. Bunu Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev Üçüncü Milli Şəhərsalma Forumunda (NUFA3) çıxışı zamanı deyib.

O qeyd edib ki, bu plan insan yönümlü inkişaf, dayanıqlılıq və davamlılıq prinsiplərinə əsaslanır. Komitə sədrinin dediyinə görə, Bakı Baş Planının ən mühüm yeniliklərindən biri polisentrleşmiş inkişaf modelinin tətbiqidir. Yəni bütün fəaliyyətlərin bir mərkəzdə cəmlənməsi əvəzinə, paytaxtın müxtəlif hissələrində özünəməxsus xarakterə, infrastruktur və iqtisadi funksiyaya malik bir-biri ilə əlaqəli mərkəzlər və alt-mərkəzlər şəbəkəsi yaradılır: “Bu gün Azərbaycan münafişədən sonrakı bərpa modelini qururla təqdim edir - bu model dayanıqlılıq, ərazi reintegrasiyası və insanyönümlü inkişaf prinsiplərinə əsaslanır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun azad edilmiş ərazilərində həm şəhər, həm də kənd yaşayış məntəqələri üçün genişmiqyaslı baş planlar hazırlanıb və bu ərazilərdə iddialı bərpa işləri aparılır. Bu planlar sadəcə texniki sənədlər deyil - onlar insanların həyatının yenidən qurulması və dolanışığının bərpası üçün yol xəritəsidir.

Köçkünlər artıq yenidən dirçəlmiş şəhər, qəsəbə və kəndlərinə qayıdır, yaşayır, işləyir və təhsil alırlar. Bu nailiyyətlər təkcə bölgənin fiziki bərpasını deyil, həm də icmaların möhkəmliliyini və ölkənin inklüziv, davamlı bərpaya sadıqlıqını nümayiş etdirir”.

Qeyd edək ki, Bakıda komitə sədrinin dediyi çoxmərkəzli inkişaf strategiyası Baş Planda əksini tapıb. Strategiya iki əsas məqsəddə nail olmağı hədəfləyir: Mərkəzi Bakının yüklənmədən azad olunması; Şəhəratrafi ərazilərin cəlbədiciliyinin artırılması və gücləndirilməsi, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, mənzil fondunun müasirləşdirilməsi, xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsi.

2019-cu ildən hazır olduğu bildirilən, lakin ötən ictimaiyyətə təqdim edilən sənəddə qeyd olunur ki, hazırda Bakıda şəhər xidmətlərinin - təhsil, səhiyyə, ictimai işə, idman, eyləncə, mədəni, turizm, inzibati-hüquqi, rabitə və sair xidmətlər - əksəriyyəti Bakı şəhərinin mərkəzi hissəsində cəmlənib.

Şəhəratrafi yaşayış məntəqələrində bu xidmətlərlə təminat səviyyəsi aşağı olduğuna görə mərkəzdən kənarda yerləşən ərazilərin yaşayış baxımından cəlbədiciliyi nisbətən aşağıdır. Planda bildirilir ki, bu problemin həlli üçün Baş Plan çərçivəsində mövcud planlaşdırma strukturu nəzərə alınmaqla ərazinin çoxmərkəzli inkişaf modelinin yaradılması təklif olunur: “Çoxmərkəzlilik konsepsiyası bütün şəhər ərazisində hər bir sakin üçün bərabər imkanlar və xidmət standartları təqdim edəcək. Bu məqsəddə şəhərin ərazi inkişafının istiqamətlərini

Bakının Baş Planının icrası başlayır

Strategiya iki əsas məqsəddə nail olmağı hədəfləyir: paytaxtın mərkəzinin yüklənmədən azad olunması və şəhəratrafi ərazilərin cəlbədiciliyinin artırılması

müəyyən edəcək şəhər mərkəzləri sisteminin yaradılması təklif olunur.

Təklif edilən sistem üzrə hər bir mərkəz özünün təsir dairəsinə daxil olan əraziləri müvafiq şəhər xidmətləri ilə təmin edərək əhalinin həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edəcək”.

Baş Plana əsasən mərkəzlər üç kateqoriyaya bölünüb:

- Əsas şəhər mərkəzi (Mərkəzi Bakı) paytaxt Bakı üçün spesifik və ixtisaslaşmış şəhər xidmətlərinin təmin edildiyi və yüksək səviyyəli mədəniyyət obyektlərinin yerləşdiyi iqtisadi və inzibati mərkəz kimi fəaliyyət göstərəcək;

- Regional Mərkəzlər Mərkəzi Bakının regional analoqlarını rolunu oynayaraq öz təsir dairəsinə daxil olan ərazilərdə yüksək səviyyəli şəhər xidmətlərinin göstərilməsini təmin edəcək. Regional mərkəzlərin mövcud/planlaşdırılan nəqliyyat infrastrukturuna vəsaitlə Mərkəzi Bakı ilə əlaqəsi təmin edilir. Bu mərkəzlərin şəhərin genişlənməsi və ya əhali artımı üçün kifayət qədər ərazi imkanlarına malik olması nəzərdə tutulur;

- Alt-mərkəzlər Mərkəzi Bakının hüdudlarında yerləşən strateji əhəmiyyətli mərkəzlər olaraq periferiyanın müxtəlif istiqamətlərindən şəhər mərkəzinə doğru giriş qapılarını rolunu oynayacaq. Bu ərazilər və əsas şəhər mərkə-

zi arasında əlaqə effektiv ictimai nəqliyyat sistemi və magistral yollar vasitəsilə təmin ediləcək.

Çoxmərkəzli inkişaf konsepsiyası müəyyən olunmuş mərkəzlərin “eynitipli inkişaf etdirilməsi” məqsədi daşıyır. Əksinə, konsepsiyaya əsasən, mərkəzlərin şəhər xüsusiyyətlərinin qorunması, lakin eyni zamanda həmin mərkəzlərin nəzərdə tutulan əhatə dairəsi daxilində mənzil fondu və sosial xidmətlərlə təminat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və bununla öz tələbatlarını yerli səviyyədə ödəyə bilən ərazinin formalaşdırılması nəzərdə tutulur.

Baş Planda qeyd olunur ki, Əsas Şəhər Mərkəzi (Mərkəzi Bakı) Bakı şəhərinin altı inzibati rayonunu (Səbəyell, Yasamal, Nəsimi, Nərimanov, Nizami, Xətai) və Qaraçuxur qəsəbəsinin ərazisini əhatə edir. Mərkəzi Bakının əhatə dairəsinə gələcək metro şəbəkəsinin əhatə edəcəyi ərazi və əsas inkişaf əraziləri daxildir. Qaraçuxur qəsəbəsinin Mərkəzi Bakıya daxil edilməsinin səbəbi onun çox hissəsinin şəhərdaxili ərazilərə xas tişintisi sıklığına sahib olması və qəsəbə ərazisinin metro sistemi ilə əlaqələndirilməsi ilə bağlı perspektiv planların olmasıdır. Həmçinin qəsəbə topoqrafik məhdudiyyətlərə görə şərq və cənub hissəyə bölündüyü üçün Mərkəzi Bakı ilə funksional əlaqələr üstünlük

təşkil edir.

Şəhər ərazisində iki regional mərkəzin yaradılması nəzərdə tutulur:

Mərdəkan - Bakının şərqində yerləşən qəsəbə özünün kənd tipli məntəqə xarakterini qoruyub saxlayacaq. Fərdi evlər olan orta sıxlıqlı ərazilərdəki boş torpaq sahələri nöqtəvi inkişaf konsepsiyası əsasında inkişaf etdiriləcək;

Ələt - Bakının cənub hissəsində Azad İqtisadi Zona ətrafında yaranacaq yüksək sıxlıqlı yaşayış ərazilərindən ibarət yeni iqtisadi mərkəz olacaq.

Bunlardan əlavə, şəhər ərazisində 4 altmərkəzin yaradılması planlaşdırılır:

Zığ və Hövsan - Bakının şərqində şəhər qapısı rolu oynayan, orta sıxlıqlı yaşayış məhəllələri, sahiləyən yaşayış məntəqələri və istirahət məkanlarının birgə inkişaf etdiriləcəyi ərazi kimi nəzərdə tutulur. Hazırda iki yaşayış məntəqəsindən heç biri mərkəz kimi çıxış etmək potensialına malik deyil, lakin iki sahiləyən qəsəbənin birgə inkişafı olduqca perspektivli görünür;

Sabunçu - çoxfunksiyalı (qanışıq-istifadə təyinatlı) yaşayış ərazilərindən ibarət hava limanı şəhəri kimi nəzərdə tutulur. Sabunçu güclü ictimai nəqliyyat əlaqəsinə və əhatə dairəsi hazırda 0,38 milyon nəfər olan xidmət şəbəkəsinə sahibdir;

gölünün yarısının təmizlənməsi (Baş Planda şəhərdəki göllərin bərpasına xüsusi diqqət yetirilib), Olimpiya stadionu, Olimpiya kəndinin tikintisi artıq başa çatdırılıb. Növbəti mərhələ Böyükşor gölündən Dərnəgül istiqamətindəki ərazilərin boşaldılmasıdır. Bununla bağlı sentyabrda Bakıda keçirilən I Azərbaycan Beynəlxalq İnvestisiya Forumu (AİIF-2025) çərçivəsində Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) “Modon Holding”i arasında “Şəhər içində şəhər” konsepsiyasının inkişafı üzrə əməkdaşlıq sazişi imzalanıb. Sənədi iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və holdinqin rəhbəri Cassim Moammed Bu Ataba Al Zaabi imzalayıb. Proses Baş nazirin müavini Səmir Şərifovun və BƏƏ-nin investisiya naziri Məhəmməd Hassan Alsuvaydinin (Mohamed Hassan Al-

suwaidi) iştirakı ilə baş tutub.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun sözlərinə görə, sənəd irimiqyaslı “Şəhərdaxili şəhər” layihəsinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Bir neçə milyard dollarlıq investisiyaları nəzərdə tutan saziş Böyükşor gölünün ətrafında səhiyyə, ticarət, təhsil və mehmanxana infrastrukturunu ilə tamamlanan müasir sahil zonasının yaradılmasını nəzərdə tutur.

Baş Planın həyata keçirilməsinə 2040-cı ilədək 94 milyard manat vəsaitin sərf olunması nəzərdə tutulur. Aydın məsələdir ki, bu vəsaitin dövlət hesabına təmin olunması mümkün deyil. Xüsusilə əsas gəlir mənbəyi olan neftin hasilatının və qiymətinin azalması şəraitində dövlətin xərclərinin mümkün qədər azalacağı gözlənilir. Sabunçuda başlanılan proses planın icrasına xarici özəl şirkətlərin cəlb olunmasına başlandığını göstərir. Ərəb şirkəti ilə sazişin detalları açıqlanmasa da, burada söhbətin dövlət-özəl tərəfdaşlığından getdiyi görünür. Böyük ehtimal, dövlət müvafiq ərazilərin ayrılması, kommunal infrastrukturla təminatını öz üzərinə götürəcək, qalan işləri özəl tərəfdaş icra edəcək. Belə tərəfdaşlıq dəyəri 5 milyard dollara yaxın hesablanan layihənin icrasını daha real edir, eyni zamanda xərcləmələrdə real məsrəflərdən kənara çıxılmayacağına zəmanətini çəvrilir. Çünki özəl şirkət hər hansı layihəyə yalnız gəlir əldə etmək imkanı baxımından vəsait yatırır. O, öz vəsaitlərini xərcləyir, əvəzində gəlir götürmək niyyətilə. Buna görə də hansısa xərclərin şişirdilməsi, əlavə vəsait xərclənməsi ona sərf etmir.

Bakıda yaradılması nəzərdə tutulan iki regional mərkəzdən birində - Ələtdə işlər on ildən çoxdur aparılır, mühüm iqtisadi layihələr icra olunur. Bura Ələt Beynəlxalq dəniz limanı, Ələt Azad İqtisadi Zonası kimi layihələr aiddir. Ələtin daha çox sənaye zonası kimi inkişaf etdirilməsi planlaşdırılır.

Altmərkəzlərdən birinin yaradılması istiqamətində də bir sıra addımlar atılıb. Söhbət Sabunçudan gedir - Böyükşor

Son illər Azərbaycanda zərgərlik bazarında ciddi problemlər müşahidə olunur. Qlobal iqtisadi proseslər, xüsusilə də dünya bazarlarında qiymətli metalların, o cümlədən qızılın qiymətinin artması fonunda ölkə daxilində bu məhsullara olan tələbat da yüksəlir. Tələbatın artması ilə yanaşı, bazarda saxta və keyfiyyətsiz qızıl məmulatlarının dövriyyəsi də nəzərəcarpacaq dərəcədə çoxalıb.

Ucuz qiymətə qızıl satanlar, "endirimdədir" deyib, saxta qızılı reklam edirlər.

Sual yaranır ki, artımı dünyaya birjasından asılı olan zinət əşyası necə daha ucuz təklif edilə bilər, əgər ikinci əl deyilsə?...

"İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən, istehlakçı aldığı məhsul haqqında tam, düzgün və dəqiq məlumat almaq hüququna malikdir. Qanunda açıq şəkildə göstərilir ki, malın satıcısı istehlakçıya qəbz, çek və ya digər təsdiqləyici sənəd verməlidir. Təəssüf ki, zərgərlik sektorunda bu qanun tələblərinə çox zaman əməl olunmur.

Zərgərlik Assosiasiyasının sədri Toğrul Abbasquliyevin sözlərinə görə, qiymət artımı alıcını ucuz variantla yönəldir, lakin istehlakçı əslində aldadılmış olur. Onun fikrincə, zərgərlik bazasının təxminən 80 faizi toy-nişan üzərində qurulub. Bu qərar da alıcıların yüksək məbləğdə zinət əşyasını alıb, 1 gün sonra geri qaytarma hallarının qarşısını almaq məqsədi daşıyır. Qurum rəsmisi bildirib ki, bu, yalnız vətəndaşın çek və ya qəbz tələb etdiyi halda mümkündür. Lakin təəssüflər olsun ki, çox zaman alıcıya zinət əşyasının sertifikatı və ya ödəniş qəbzi təqdim olunmur. Mütəxəssis onu da qeyd edib ki, qısa zaman

anda Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinin nəzdində məhz qeyd olunan hallarla bağlı prosesi icra edəcək bir qurum da yaradılacaq. Bununla da saxta qızıl satışının qarşısının alınacağı gözlənilir.

İqtisadçı Xəlid Kərimli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, saxtakarlıq, qanunsuz sahibkarlıq, istehlakçıların hüquqlarının pozulması cinayət tərkibi yaradır. Onun sözlərinə görə, saxta məhsulların satılması ilə alıcılara ciddi zərər vurulur: "Bu cür qanunsuz əməllər həm iqtisadi fəaliyyətə mənfi təsir göstərir, həm də etimadı zədələyir. Şübhəsiz ki, bütün bunlar bazara mənfi təsir ilə nəticələnir, lakin iqtisadi fəaliyyətə təsir göstərmir. Saxta məhsulların satışı təkəcə qızıl bazarına aid məsələ deyil. Bütün sahələrdə saxta məhsulların satılması keyfiyyətli məhsul istehsalçıların fəaliyyətinə maneə törədir".

Saxta məhsul satışı yalnız pərakəndə satışda deyil, bəzən iri ticarət mərkəzlərində və onlayn platformalarda da müşahidə edilir. Bu isə nəzarətsizlik və ya məlum səbəblərlə göz yumulma halları ilə izah oluna bilər.

Mütəxəssislərin fikrincə, bu sahədə effektiv nəzarət mexanizminin yaradılması vacibdir. Digər tərəfdən, Cinayət

Azərbaycanda saxta qızıl bazarını kimlər himayə edir?

Qanun var, amma əməl edilmir; istehlakçı hüquqlarının pozulması cinayət məsuliyyəti yaradır

Məcəlləsinin 200-cü maddəsinə əsasən, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti və istehlakçının aldadılması cinayət məsuliyyəti yaradır. Belə hallar müəyyən edildikdə, hüquqi və fiziki şəxslər məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Bütün bu məsələlər onu göstərir ki, problem təkəcə alverçilərin vicdansızlığı ilə bit-

mir. Hüquqi boşluqlar, nəzarətin zəifliyi, cəzasızlıq və vətəndaşların maariflənməməsi də bu problemin əsas səbəblərindəndir.

Zərgərlik sektorunda şəffaflığın təmin olunması, istehlakçıların hüquqlarının qorunması və saxta məhsul satışı ilə mübarizə üçün dövlət, cəmiyyət və biznes sektoru birlikdə

çalışmalıdır. Yalnız bu şəkildə bazarda dürüstlük və keyfiyyət təmin edilə bilər.

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov də hesab edir ki, hazırda qızıl bazarında heç bir nəzarət mexanizmi mövcud deyil: "2019-cu ilə kimi bazara Əyar Palatası nəzarət edirdi. Palata qızıl məmulatlarını yoxlayır,

keyfiyyəti standartlara cavab verən məhsulların üzərinə öz möhürünü vururdu. Biz də vətəndaşlara bildirdik ki, qızıl alarkən mütləq məhsulun üzərində Əyar Palatasının "rombvari" damğasının olub-olmamasına diqqət yetirsinlər. Əgər məmulatın üzərində damğa var idisə, deməli, qızıl keyfiyyətli idi. Amma indi bazarda vəziyyət tamamilə fərqlidir. Təxminən altı ilə yaxındır ki, Əyar Palatası ləğv edilib və əvəzində heç bir qurum yaradılmayıb. Nəticədə qızıl bazarı nəzarətsiz qalıb və bazanın ən çirkənlənmiş seqmentlərindən birinə çevrilib.

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Yeni binalarda parking problemi

Ekspert deyir ki, səbəb şəhərsalma prinsiplərində olan nöqsanlar və tikinti sektorundakı özbaşınalıqdır

Vətəndaşların yaşadığı binaların yaxınlığında avtomobil saxladığı üçün Dövlət Yol Polisi (DYP) tərəfindən cərimələnmələri məsələsi gündəmdədir. Nəqliyyat vasitəsi idarə edən şəxslərin avtomobili yaşadığı binaların həyətlərindən qismən kənarda saxlaya bilməmələri bu və digər formada narazılıq yaradır. Narazılıqlar əsasən müasir binalara aiddir. Paytaxtda yeraltı parkinqlərdə bir avtomobil yerinin qiyməti yerindən asılı olaraq 20000 manatdan başlayaraq, 100000 manata qədər davam edir.

Evlərin qiyməti bahalaşdıqca parking yerlərinin qiyməti də bahalaşır. Bina tikilib istismara veriləndən sonra mənzillərdə olduğu kimi həmin dayanacaqqlara görə daşınmaz əmlakın dövlət reyestrindən çıxarış alınması mümkündür. Belə qiymətlər yalnız yüksək gəlirli ailələr üçün əlçatandır, orta və ya aşağı gəlirli vətəndaşlar isə bu yerləri ala bilmir. Alternativ olaraq, parking yerini kirayə götürmək də mümkündür, lakin bu da əlverişli deyil. Bir çox binalarda aylıq parking kirayəsi 100-200 manat arasında dəyişir. Bu, orta əmək haqqı ilə yaşayan insanlar üçün kifayət qədər ciddi əlavə xərc de-

məkdir - xüsusilə nəzərə alsaq ki, bu məbləğ mənzil kirayəsi, kommunal xərclər və digər gündəlik xərclərlə yanaşı əlavə yük yaradır. Nəticədə nə baş verir? İnsanlar nə parking yerini ala bilər, nə də kirayə edə bilər. Avtomobillərini küçələrdə, yol kənarlarında və binaların ətrafında park etmək məcburiyyətində qalırlar. Bu isə yenə də DYP tərəfindən cərimələnmə ilə nəticələnir. Problemin sosial yönü də budur: vətəndaş həm parking yeri almağa, həm kirayə etməyə gücü çatmır, həm də qanunsuz park etməyə görə cərimələnir.

Ekspertlər hesab edir ki, problemin həlli üçün bir sıra

tədbirlər görülməlidir. İlk növbədə, yeni binaların tikintisi zamanı minimum parking standartları qanunvericiliklə məcburi edilməlidir. Parking yerlərinin kommersiya məqsədilə satışı məhdudlaşdırılmalı və əhalinin ehtiyacları nəzərə alınaraq dövlət tərəfindən tənzimlənməlidir. Eyni zamanda dövlət subsidiyaları və ya güzəştli şərtlərlə parking proqramları tətbiq edilə bilər. Böyük şəhərlərdə mərtəbəli parking binalarının tikintisi təşviq olunmalı, rəqəmsal parking sistemləri vasitəsilə boş yerlər daha effektiv şəkildə idarə edilməlidir.

Nəqliyyat problemlərinin

tam şəkildə aradan qaldırılması isə yalnız parking məsələsinin deyil, bütövlükdə şəhərsalma strategiyasının yenidən düşünülməsini tələb edir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında paytaxtda nəqliyyat və parklanma ilə bağlı mövcud vəziyyətin ciddi problemlərə yol açdığını bildirib. Onun sözlərinə görə, bu sahədəki çatışmazlıqlar Bakıda yaşayan insanlar üçün gündəlik həyatın ayrılmaz, lakin ağır bir hissəsinə çevrilib: "Bu, şəhərdə yaşayan insanlar üçün çox ciddi və genişmiqyaslı bir problemdir. Əsasən də tıxacların ya-

ranmasının səbəbləri məhz bu problemdən qaynaqlanır. Şəhərsalma prinsiplərində olan nöqsanlar və tikinti sektorunda müşahidə olunan özbaşınalıqlar bu vəziyyəti doğurur. Halbuki əgər Bakıda şəhərsalma qaydalarına ciddi şəkildə əməl olunsaydı, istər yaşayış binaları, istərsə də ictimai və kommersiya obyektləri inşa olunarkən onların hər biri üçün əhali və istifadəçi sayı ilə uyğun şəkildə parklanma yerləri nəzərdə tutulmalı idi".

Ekspertin sözlərinə görə, istər yeraltı, istərsə də yerüstü parklanma sahələri bu obyektlərin layihələndirilməsi zamanı vacib element kimi nəzərə alınmalı idi. Lakin realıqda bu tələblər ya nəzərə alınmır, ya da tamamilə gözdən keçirilir: "Hazırda şəhərdə parklanma yerləri ilə bağlı tələblərə faktiki olaraq əməl olunmur. Bununla yanaşı, bu tələblərə əməl olunmasına nəzarət edən effektiv bir mexanizm də illərdir yoxdur. Elə hallar olur ki, birbaşa avtomobil yollarının kənarında, hətta üzərində çoxmərtəbəli yaşayış binaları tikilir, lakin həmin obyektlərin heç birində nə parklanma yerləri var, nə də buna uyğun infrastruktur nəzərdə tutulub. Belə olan halda şəhərdə tıxacların olması və ya park problemi artıq təəccüb doğurmamalıdır".

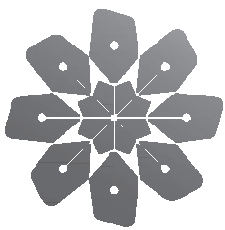
Eldəniz Cəfərov problemin əsas həll yolunun şəhərsalma prosesində ciddi nizam-intizamın yaradılmasından keçdiyini vurğulayıb. O bildirib ki, tikinti sektoruna ciddi nəzarət tətbiq

olunmalı, bu sahədə mövcud olan özbaşınalıqların qarşısı alınmalıdır: "Bütün yaşayış və qeyri-yaşayış obyektlərinin parklanma yerləri ilə təmin olunması prosesi dərhal və ciddi şəkildə başlanmalıdır. Bu, yeni ortaya çıxan bir tələb deyil. Bu, illərdir mövcud olan və şəhərsalma qaydalarında əksini tapan bir normaldır. Sadəcə olaraq, bu günə qədər bu qaydalara əməl edilməyib və nəzarət mexanizmləri də zəif olub".

Ekspertin fikrincə, müvafiq dövlət qurumları bütün tikinti obyektlərinə baş çəkməli, onların nəzdində parklanma yerlərinin olub-olmadığını yoxlamalı, əgər yoxdursa, həmin obyektlərə qarşı konkret tələblər irəli sürməlidir: "Bu gün tikilən hər bir obyekt - fərqi yoxdur yaşayış binasıdır, ticarət mərkəzidir, ofis binasıdır - onların hamısında müəyyən sayda insanın işləyəcəyi və ya yaşayacağı nəzərə alınaraq müvafiq parklanma sahələri ayrılmalıdır. Əks halda, nə tıxac problemini, nə də şəhər mühitində yaranan gərginliyi aradan qaldırmaq mümkün olmayacaqdır".

Cəfərov əlavə edib ki, problemin kökündən həlli yalnız planlı və sistemli yanaşma ilə mümkündür: "Şəhərsalma prinsiplərində ciddi intizam yaradılmadan, bu sahədəki pozuntular aradan qaldırılmadan biz bu problemlərin öhdəsindən gələ bilməyəcəyik. Nizam-intizam təmin olunmalı, hüquqi tələblər icra olunmalı, hər kəs bu qaydalara əməl etməlidir".

■ Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

İlahiyyətçi olmaq yalnız dini biliklərə sahib olmaqla məhdudlaşmır. Bu, həm də elmi hazırlıq, mənəvi dərinlik, əxlaqi keyfiyyətlər və müasir dünyanı anlama bacarığı tələb edən kompleks bir vəzifədir. Hər bir ilahiyyətçi özünü həm elm sahəsində, həm də cəmiyyət içərisində məsuliyyətli və nümunəvi bir şəxs kimi yetişdirməlidir. Mütəxəssislərə görə, ilk olaraq ilahiyyətçinin elmi hazırlığı güclü olmalıdır. Qurani-Kərim, təfsir, hədis, fiqh, əqide, İslam tarixi kimi əsas dini elmlərdə möhkəm bilgi sahibi olmaq vacibdir.

Bu elmləri dərinlən öyrənmək üçün ərəb dilini mükəmməl bilmək zəruridir. Çünki İslamın əsas mənbələri ərəb dilindədir və bu mənbələri doğru anlamaq yalnız dili dərinlən bilməklə mümkündür. Bundan əlavə, müasir dövrdə dini bilikləri daha geniş təbliğ etmək və global səviyyədə elmi müzakirələrə qatılmaq üçün ingilis, türk və digər dilləri öyrənmək də faydalıdır. Eyni zamanda fəlsəfə, psixologiya, sosiologiya, tarix kimi müasir elmlərlə tanışlıq ilahiyyətçinin düşüncə dünyasını zənginləşdirir və dini mövzuları daha geniş kontekstdə anlamağa kömək edir.

Ən vacibi isə ilahiyyətçinin mənəvi və əxlaqi keyfiyyətlərinin ön planda olmasıdır. O, davranışı ilə insanlara nümunə olmalı, sözündə və əməlinə sadiq, ədalətli və dürüst davranmalıdır. Təvazökar olmalı, özünü heç kimdən üstün görməməlidir. Dinlə insanları qorxutmaq və sıxmaq əvəzinə, onlara ümid və sevgi verməli, mərhəmət və hikmətlə yanaşmalıdır. İlahiyyətçinin məqsədi insanlara Allahı tanımaq və sevdirmək olmalıdır, qorxu və təzyiq yolu ilə deyil.

Müasir dünyanı və cəmiyyəti tanımaq da ilahiyyətçinin üzərinə düşən mühüm vəzifələrdəndir. Keçmiş dini mənbələrlə yanaşı, yaşadığı dövrün realıqlarını da yaxşı bilməlidir. Cəmiyyətin sosial, iqtisadi və mədəni vəziyyətini anlamaq, dini bilikləri bu çərçivədə insanlara təqdim etməyi asanlaşdırır. Xüsusilə gənclərlə, qadınlarla və fərqli təbəqələrlə sağlam ünsiyyət qurmaq bacarığı ilahiyyətçinin təsir dairəsinə artırır.

Bəzi hallarda isə radikal düşüncəli dindarlar insanları yanlış yönləndirir, düşüncələrinin ifrat dərəcədə kəskin olması insanları nəinki dinə yaxınlaşdırır, əksinə, dindən uzaq salır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, Azərbaycan İlahiyyət İnstitutunun dosenti, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elvüsəl Məmmədov “Yeni Müsavat”a mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüb: “Zəka (qəlb deyil!) ideoloji bütəlin əsiri olduqda sektantizm yaranır. İnsanda 4 meqakoqnitiv gen mövcuddur: insan davamlı yenilik axtarışındadır; həyatın mənasını müəyyən etməyə çalışır; ölümlü canlı olduğunun fərqi var; zəka şüurlu münasibət bəsləyir. Deməli, bizi şimpanze, yaxud qorilladan fərqləndirən bu beş faizlik hissə çox mühümdür. Məhz buna görə biz heyvan deyilik, insanıq, duyğular, ağıl və ruh müəmmalı canlıyıq - insanı ifadə edir.

Ağılı inkişafdan saxlamaq olmaz, biz qəlbimizlə inanırıq, ağılimızla düşüncəyə sahib oluruq. İnsan zəkası inkişafdan saxlayan ən böyük amil uşaqlıq vərdişləri və təcrübəsidir. Düşünən, tənqid edən, axtaran, tənqidi münasibət bəsləməyi bacaran uşaqlar tərbiyə etməsək, universitet təhsili onlara sadəcə informasiya ötürəcəkdir, zəkalarını itələyib düşüncəni, tənqid edən hala gətirməyəcəkdir. Hər bir sahədə, o cümlədən din sahəsində də bu cür şəxslər istisna edilmir. İllərlə mədrəsə oxuyur, universitet bitirir, amma adı dini

məsələlərdə “ictihad” edə bilmir, keçmişlə yaşayır, dini mətnləri başqalarının gözü ilə görür, ağılı ilə düşünür. Bəli, zəkanın açılmasına, sağlam münasibətə, tənqidi düşüncəyə mane olan bütələr, klişələr, tərifi, hazır çərçivələr vardır. Ağılı, düşüncəni əsla qəlibə salmaq olmaz, insan qəliblərlə düşündükdə zəka donuqlaşır, qafa daşlaşır, fikirlər etəldən xilas ola bilmir. Qeyd edim ki, konseptual düşüncəyə qəliblərdə

var-gəl etmək ayrı-ayrı şeylərdir. Dini sahədə müşahidələr göstərir ki, çox az adam düşüncə bütələrini qıraraq, ayrı-ayrı məzhəb mənsublarının bir-birinə güvənməsinə, müsəlmanların bir sıra mühüm məsələlərdə dövrə ayaqlaşmasına, dövrün zəkası ilə düşüncəsinə mane olan qəlib fikirlərdən, təfəkkür paradigmalardan qurtulmuş, qan axıdan, heydər salan, ədavət aşılayan şüarları dəfn edə bilib. Təhlükə ondadır ki, ilahiyyət təhsili olan, ilahiyyəti, Allah adından danışmağı inhisarda saxlamaqda maraqlı olan şəxslər bu gün xəstə və çürük, üfunətli ənənədən müsəlmanların uzaqlaşmasını istəyirlər”.

İlahiyyətçi əlavə edir ki, bu tip dindarlar hazır mətnlərin, risalələrin əsirlərdirlər, araşdırın, müqayisə, təhlil və tənqid edən təfəkkürdən uzaqdırlar: “Fərqli dövr və yerlərdə yazılmış ədəbiyyatı götür-qoy etmədən, tənqidin süzgecindən keçirmədən günümüzə daşıyan bu “salnaməçilər”in çıxışlarına, danışdıqlarına baxdıqda dərinlən ah çəkirsən: Bunları bizdə din məsələsinə həll edəcək, qibtə olunacaq inanclı şəxslər yetişdirəcək?! Konservləşdirilmiş fitvalarla, ittihamedici və müdafiyyə məcbur buraxan moizələrlə, bəsit təfəkkür formalaşdırın bəsit və ibtidai izahlarla, dövrün deyil, keçmişin insanına xas ritorika ilə uzağa getmək mümkün deyil.

XXI əsrin insanı qulaq asmaq istədikdə kimə qulaq asır: keçmişdə qalan üslubu, informasiyanı, ədavəti, ixtilafı bu günə daşıyan ilahiyyət diplomu, yaxud icazəli olanlara, yoxsa insan ruhunun narahatlığını oxuyub onun gizli tərəflərinə siqal çəkən, habelə zəkadan da doymaq bilməyən inadını qırıb tərsliyini ram edən ürək və ağıl sahiblərinə?!”

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Erməni deputat QMI sədrinin soyadından diksindi “Hraparak” nəşrində maraqlı dialoq

Erməni jurnalistin Ermənistan hakim partiyasından olan deputatdan açıqlama götürən zaman “Paşazadə” soyadını işlətməsi nədənsə həmin parlament üzvünü diksindirib. Moderator.az xəbər verir ki, “Hraparak” nəşri bu barədə aşağıdakıları yazıb: “Araqatsoth yeparxiyasının rəhbəri və bir qrup din xadiminin həbsi xəbəri də parlamentdəki hakim “Vətəndaş sazişi” (“VS”) partiyasının üzvlərini təəccübləndirib. Müşahidə etdik ki, iqtisadiyyat komitəsi-

nin iclası zamanı “VS” deputatı Hayk Tsurinyan telefonunda xəbərləri oxuyur və bəzəlməmiş gözləri ilə yanında oturan Aleksandr Avetisyanı işarə edərək nəse pıçıldayır. Hayk Tsurinyan da KP-nin nəzarət orqanının üzvüdür, ona bir neçə sual verir. - Cənab Tsurinyan, Paşazadə... - Yox, siz “Paşazadə” sözünü işlədirsiniz, mən də suallara cavab vermək istəmirəm... - Bəs nədən istifadə etməliyəm? Mən sizin düşüncənizi

düyünüz kimi, Paşinyanı nəzərdə tutmuram. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin reisi Alahşükür Paşazadənin açıqlamasını xatırlatmaq istədim. - Oh!... - Paşazadə iki gün əvvəl yenə də Erməni Apostol Kiləsini “dağıdıcı təbliğat” yolu ilə süll prosesinə zərbə vurmaqda ittiham edib. Bu “təlimat” Ermənistan hökumətinin kilsəyə son hücumudurmu? - Bəs nə hücum, nə hücum... Mən hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının həbs tədbirinin bir insanın mənəviyyəti və ya hüquqi və ya iş adamı ilə əlaqələndirməzdim... Vətəndaş vətəndaş olaraq qalır, mənə, hansısa cinayət və ya qanunsuzluq edibsə, ona görə həbs olunub, ya da başqa səbəb var. Yeni mən fərq qoymuram və düşüncəyə ki, hər hansı bir din xadimi cinayət törədə bilməz. Gözümüzə görünür ki, Gümrüdə olan din xadimi saxlanılır, ona görə də bunun heç bir əlaqəsi yoxdur...”

Türkoloji qurultayın 100 illiyində gözlənilənlər...

Türk Dövlətləri Təşkilatının 12-ci zirvə görüşündə gələn il birinci Türkoloji Qurultayın 100 illik yubileyinin təntənəli şəkildə keçirilməsi təklif edilib.

Milli Məclisin deputatı Tənzilə Rüstəmxanlı Modern.az-a açıqlamasında xatırladı ki, Birinci Türkoloji Qurultay XX yüzillikdə türk xalqlarının, o cümlədən Azərbaycan xalqının mədəni həyatında baş verən ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi tarixə düşüb: “Qurultayın işində Sovet birliyi məkanında yaşayan türk xalqları ilə yanaşı, xarici qonaqlar, ümumilikdə isə 100-dən artıq alim, dilçi, tarixçi, şair, yazıçı və digər görkəmli mütəfəkkirlər iştirak edib. Bu qurultay türk dünyasının rəmzlərindən, dəyərlərindən biridir və tarixdə çox mühüm yeri var. Qeyd etmək lazımdır ki, Birinci Türkoloji Qurultayın qəbul etdiyi qərarlar arasında ortaq əlifba, ortaq ədəbi dil, ortaq termi-

nologiya və digər əlaqəli məsələlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Bu məsələlər yalnız XX əsrdə deyil, müasir dövrdə də türkoloji elmin və türk xalqlarının mədəni inteqrasiyasının aktual problemləri kimi qiymətləndirilir. Qurultay tərəfindən irəli sürülən ideyalar, ortaq yazı və dil prinsiplərinin yaradılması, elmi terminologiyasının sistemləşdirilməsi və türk xalqlarının ədəbi dilinin inkişafına dair tövsiyələr, bugünkü dövrdə də strateji

və elmi əhəmiyyətini saxlayır və Türk Dövlətləri Təşkilatı Qurultayın 100 illiyində bu məsələləri yenidən gündəliyə gətirə bilər”. Deputat sonda qeyd edib ki, Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin keçirilməsi üçün cənab Prezident tərəfindən belə bir təşəbbüsün irəli sürülməsi tarixin unudulmaması, yadda saxlanması, türk dövlətləri arasında birliyin, həmrəyliyin gücləndirilməsi baxımından olduqca vacib və önəmli məsələdir.

Xəstə artıb, yoxsa qiymət: 1 milyardlıq dərman xərci...

Rəsmi statistikaya görə, ölkədə dərman satışı ötən ilin yanvar-sentyabr ayına nisbətən 21,5% artıb - səbəblər

2025 -ci ilin yanvar-sentyabr aylarında pərakəndə ticarət şəbəkəsində 1 milyard 139,1 milyon manatlıq əczaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatlar satılıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, satış 2024-cü ilin yanvar-sentyabr ayına nisbətən 21,5% çoxdur.

Bu ilin 9 ayında alıcıların pərakəndə ticarət şəbəkəsində aldığı bütün mallara xərclediyi vəsaitin 2,4% faizi əczaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatların alınmasına sərf olunub.

Təkcə sentyabr ayı ərzində əhali 143,6 milyon manatlıq əczaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatlar alıb.

Qeyd edək ki, bu günlərdə Tarif Şurasının dərmanlarla bağlı qəbul etdiyi qərara əsasən yeni dövlət qeydiyyatına alınan 187 dərman vasitəsinin qiymətinin yuxarı həddi təsdiq edilib. Bu gün əhalinin 1 milyard manatdan artıq qiymətə əczaçılıq məhsulları və tibbi ləvazimatlar alması ölkədə dərmanların baha olması, həkimlərin daha çox firma dərmanları yazması, yoxsa xəstəliklərin artması ilə bağlıdır?

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a açıqlama verib. O, məsələyə elmi baxımdan yanaşır: "Əvvəla, bu son vaxtlar işlədilmiş "firma dərmanları" ifadəsinə aydınlıq gətirmək lazımdır. Ümumiyyətlə, bu gün ölkəyə dərman preparatlarını əsasən kommersiya şirkətləri idxal edir. Yalnız psixotrop dərmanlar və bəzən onkoloji preparatlar

dövlət xətti ilə gətirilir. Şəkərli diabet və digər xəstəliklər üçün nəzərdə tutulan preparatlar da dövlət proqramları çərçivəsində xəstələrə verilir və bu dərmanlar dövlət sifarişləri ilə alınır. Lakin qalan bütün hallarda dərmanların idxalı kommersiya firmalarının səlahiyyətindədir".

Ekspert deyib ki, "firma dərmanı" anlayışı əslində sovet dövründən qalma və artıq öz aktuallığını itirmiş bir ifadədir: "O zamanlar Rusiya istehsalı olmayan, xaricdən gətirilən dərmanlara bu ad verilir. Bu anlayış indi reallığı əks etdirmir, çünki hazırda bütün dərmanlar konkret istehsalçı şirkətlərin məhsullarıdır və onların keyfiyyəti beynəlxalq sertifikatlarla təsdiqlənir".

Professor bildirib ki, statistik rəqəmlərin artması yalnız xəstəliklərin çoxalması ilə deyil, həm də əhali artımı ilə bağlıdır: "Əhali sayı artdıqca təbii ki, xəstəlik göstəriciləri də yüksəlir. Bundan əlavə, COVID-19 pandemiyasından sonra bəzi xəstəliklər, xüsusilə də onkoloji xəstəliklərdə artım müşahidə olunur. İnsanlarda nevroz, panik atak və digər psixoloji pozuntuların da artması pandemiya dövründə yaranan qorxu və gərginliklə əlaqədardır. Ümumilikdə isə xəstəliklərin çoxalması qida təhlükəsizliyi, içməli suyun keyfiyyəti,

havanın çirklənməsi və ekoloji amillərlə sıx bağlıdır. Bu gün ekoloji tarazlıq bütün dünyada pozulub və bunun nəticələri artıq açıq şəkildə hiss olunur. Günü-gündən ekologiya pisləşir, bu isə təkcə Azərbaycanın yox, bütün dünyanın problemidir. Yaşıl enerjiyə keçid, iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə və əhali artımının doğurduğu problemlərin qarşısının alınması zərurətə çevrilib. Həddindən artıq insan artımı təbiətin, faunanın və floranın sıradan çıxmasına gətirib çıxarır. Heyvan növlərinin çoxu məhv olur, bu da biosistemin, yeni təbiətdəki tarazlığı pozur. Təbiət tarazlığının pozulması birbaşa insan sağlamlığına təsir edir. 30-40 il əvvəl Abşeron yarımadasında çoxlu boş ərəzilər, bitki örtüyü və müxtəlif canlı növləri vardı - ilanlar, kəpəklər, quşlar və s. Lakin indi o yerlərin əksəriyyəti məhv edilib, ərəzilər hasarlanıb, özəlləşdirilib. Belə şəraitdə heyvanlar harada yaşasın? Bu, təkcə bizdə deyil, dünyanın bir çox ölkələrində baş verir. Biosistemin bu cür kütləvi şəkildə dağılması isə insanlara qarşı yönələn təhlükəyə çevrilir. Koronavirus pandemiyası insanın təbiətiyə qarşı laqeyd münasibətindən, onun qanunlarını pozmasından qaynaqlanır. Əgər insan təbiətlə harmoniyada yaşamağı bacarmasa, gələcəkdə daha təhlükəli virus və xəstəliklərlə üzləşəcəyik. Buna görə də təbiətə münasibətdə daha diqqətli və mərhəmətli olmalıyıq. Yer üzünü yalnız insanlar üçün deyil, bütün

canlılar üçün yaradılıb və biz bu tarazlığı qorumağa borclu yuq".

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı müdaxiləsi Zülfüqar Yusifov isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, pasiyent sayındakı artım bir neçə əsas amillə bağlıdır: "Dərman olar ki, pasiyentlərin sayında müşahidə olunan artım ilk növbədə icbari tibbi sığorta sisteminin daha geniş şəkildə işləməsi ilə əlaqələndirmək olar. Sığorta mexanizminin tətbiqi nəticəsində tibb müəssisələrinə müraciət etmək insanlar üçün daha əlçatan olub. Əvvəllər maddi səbəblər üzündən müalicəsinə təxirə salan və ya ümumiyyətlə, həkimə getməyən şəxslər indi rahat şəkildə tibbi xidmətlərdən yararlanırlar. Bu da təbii olaraq pasiyent sayının çoxalmasına gətirib çıxarır. Bildiyiniz kimi, bu gün bir çox dövlət xəstəxanalarında pasiyentlərin qəbulu üçün növbələr yaranıb. Bu, bir tərəfdən insanların sağlamlıqlarına daha çox diqqət ayırmağa başlamasının göstəricisidir. Digər tərəfdən, sığorta sisteminin daha geniş əhatə dairəsinə malik olması xəstəxanalara axın artmasına səbəb olur".

Baş həkim onu da qeyd edib ki, maarifləndirmə səviyyəsinin yüksəlməsi də mühüm rol oynayır: "Son illər əhalinin sağlamlıq mövzusunda məlumatlılığı artıb. İnsanlar artıq xəstəliklərin yalnız ağırlaşandan sonra yox, ilkin mərhələlərdə də aşkarlanmasının vacibliyini anlaşırlar. Pro-

Pensiya yaşı artırılır?

Maliyyə Nazirliyi tərəfindən hazırlanan "2026-2029-cu illəri əhatə edən Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi"ndə sığorta-pensiya sisteminə maliyyə dəstəyinin artırılması və sığorta prinsiplərinin gücləndirilməsi istiqamətində islahatların davam etdiriləcəyi öz əksini tapıb. Bəzi iddialara görə, bu islahatlar çərçivəsində pensiya yaşı artırılabilir.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov bildirib ki, hazırda pensiya yaşının artırılması müzakirə olunur: "Bununla əlaqədar hər hansı layihə də təqdim olunmayıb. Ümumiyyətlə, pensiya islahatlarının dərinləşdirilməsi, pensiya qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi əsas prioritetlərdəndir. Burada özəl pensiya fondlarının yaradılması, sığorta-pensiya münasibətlərinin tənzimlənməsi də çox vacib istiqamətlərdən hesab olunur. Bu istiqamətlərdə islahatların dərinləşməsi, yeni qərarların qəbul edilməsi gözləniləndir. Strategiyada qeyd etməsələr də, bunlar daha uzunmüddətli dövr üçün nəzərdə tutulan məsələlərdir. Bu dövrdə xüsusilə əhalinin yaşı, sığorta ödənişləri nəzərə alınmaqla qərarların verilməsi gözlənilir".

Deputat qeyd edib ki, hazırda daha çox özəl pensiya fondlarının yaradılması, sığorta sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi əsas hədəflərdəndir: "Növbəti illərdə addımların atılması gözlənilir. Konkret pensiya yaşının artırılması isə nəzərdə tutulmayıb. Hər hansı layihə müzakirə olunub, Milli Məclisə təqdim olunmayıb. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiə Nazirliyi və Maliyyə Nazirliyi mövcud fiskal imkan nəzərə almaqla bu istiqamətdə fəaliyyətləri planlaşdırıb, sistemləşdirməyə çalışır".

Əmək qabiliyyətini itirənlər üçün yeni qayda

Sığorta hadisəsi nəticəsində zərərçəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyən edilməsinin yeni qaydaları müəyyənləşdirilib.

Modern.az-ın məlumatına görə, bu məsələ Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin dünənki iclasında müzakirə olunan "İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsində öz əksini tapıb.

Mövcud qanunvericiliyə əsasən, sığorta hadisəsi nəticəsində zərərçəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi, o cümlədən həmin məqsədlə ilkin və təkrar müayinə edilməsi qaydası qanunvericiliklə müəyyən olunur.

Təklif edilən dəyişikliyə əsasən, sığorta hadisəsi nəticəsində zərərçəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyən edilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunacaq.

filaktik müayinələrə, analizlərə, həkim məsləhətlərinə maraqlı artıb. Xüsusilə sosial media və maarifləndirici proqramlar insanların öz sağlamlıqlarına qarşı məsuliyyət hissinə gücləndirib. Sığorta sisteminin genişlənməsi təkcə müraciətlərin sayına deyil, həm də xəstəliklərin aşkarlanma tezliyinə təsir göstərib. Əvvəllər insanlar maddi imkanlarına görə müayinə və müalicədən imtina edirdilərsə, indi sığorta bu imkanı yaradır. Məsələn, ağrı sindromları, oynaq və bel ağrıları, xroniki baş ağrıları kimi problemlərlə bağlı müraciətlərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artıb. İnsanlar artıq ağrının həyatın bir parçası kimi qəbul

etmir, onun aradan qaldırılması üçün mütəxəssisə üz tutur.

Həkimin sözlərinə görə, bu proses həm də ölkədə tibbi mədəniyyətin formalaşdığını göstərir: "Əvvəllər insanlar yalnız ciddi xəstəliklər zamanı həkimə müraciət edirdilər. İndi isə müasir düşüncə tərz formalaşır: sağlamlıq qorunmalı, yoxlanılmalı, mütəmadi izlənilməlidir. Bu, çox müsbət haldır. Sığorta sisteminin davamlı inkişafı, xidmət keyfiyyətinin artması və tibbi maarifləndirmənin güclənməsi nəticəsində yaxın illərdə daha sağlam cəmiyyət formalaşacağına inanırıq".

Xalidə GƏRAY
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 188 (8798) 17 oktyabr 2025

Oktyabr

Arı zəhərinin möcüzəvi təsiri

Vışnevski adına Mər-kəzi Hərbi Hospital-da (Rusiya) ənənəvi üsulların kömək et-mədiyi xəstələrdə fantom ağrıların müalicəsi üçün arı zəhərindən istifadə edil-ir.

Oxu.Az bildirir ki, bu barədə Gazeta.ru-ya rusiyalı apiterapevt, tibb elmləri namizədi Viktor Qubin danışib. Qeyd olunur ki, prosedur zamanı anlar xəstələri bel və boyun nahiyyələrindən, həmçinin akupunktur sxem-lərinə uyğun digər nöqtələr-dən sancılır. "An iynəsi av-tomatik şprisdır. Sancma-dan sonra iynə sancıldığı yerdə qalır və daha yarım saat ərzində zəhər ifraz edir. Doza fərdi olaraq seçilir", - deyə Qubin izah edib.

Onun sözlərinə görə, müalicə bir arı ilə başlayır və tədricən hər seansda 6-8 sancmaya qədər artırılır. Arı zəhəri bəzən tempe-raturu yüksəldərək və in-toksikasiya yaradaraq or-qanizmi stimullaşdırır, bu səbəbdən müalicə kursu-na başlamazdan əvvəl al-lergiyanı istisna etmək üçün biosınaq keçirilir. "Təxminən 5% insanda anafilaktik şok inkişaf edə bilər, ona görə də biz həmi-şə xəstəyə nəzarət edirik", - deyə həkim qeyd edib.

Fantom ağrıların zamanı anlar vegetativ sinir siste-minin mərkəzləri də daxil olmaqla birbaşa amputasi-ya edilən yerə və digər zo-nalara qoyulur. Qubin etiraf edib ki, zəhərin dəqiq təsir mexanizmi tam öyrənilmə-yib, lakin effekti aşkardır: ət-raftan amputasiya edilmiş xəstələr ciddi yan təsirləri olan güclü ağrıkeşicilərdən imtina edə bilərlər.

Amerikalının pitbula sevgisi ona baha başa gəldi

ABŞ-nin Texas ştatının 45 yaşlı sakini Xose Kas-tilyo öz evində saxladığı iki pitbul cinsindən olan itlər tərəfindən parçala-nıb. Oxu.Az "People" nəşrinə istinadən xəbər

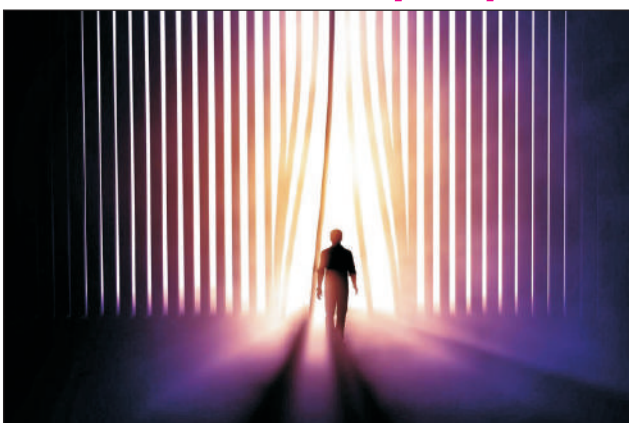
verir ki, bu barədə yerli polisdən məlumat verilib. İtlərin qəfil hücumuna məruz qalan texasluya qonşusu kömək etməyə çalışıb. O, pitbulları bı-çaqla vursa da, ev hey-

vanları sahiblərini bu-raxmayıblar.

Az sonra itlərinin hücu-mu dayandırmaq üçün ha-disə yerinə gələn polislər heyvanları güllələyiblər. Yalnız bundan sonra pitbul-lar sahiblərindən əl çəkib-lər. Artıq çox gec olduğun-dan, zərərçəkmişin hadisə yerində öldüyü müəyyən-ləşib.

Alimlər kliniki ölüm keçirmiş insanların nə ilə üzləşdiyini öyrəniblər

Virciniya Universitetinin alimləri kliniki ölüm keçirmiş insanların nə ilə qarşılaşdıklarını, həmin anda nə gö-rüklərini, ölümə yaxın təcrübədən sonra həyatlarını ne-cə dəyişdirdiklərini öyrənməyə imkan verən eksperi-ment keçiriblər. Tədqiqatçılar araşdırmağa belə bir təcrübə ya-şamış 167 nəfər cəlb ediblər. Məlum olub ki, onların 70 faizi ağ işıq görüb, rahatlıq hiss edib və həyata döndükdən sonra isə di-ni və mənəvi əqidələrini tamamilə dəyişib.

Bu adamların təxminən 15 faizi ölmüş qohumları ilə qarşıla-şib, habelə ruhlarının bədənəndən çıxdığını hiss edib, 20 faizin-dən çoxu həyatına əsaslı dəyişiklik edib, ya boşanıb, ya da baş-qa yerə köçüb. Kliniki ölüm keçirənlərin 78 faizi bildirib ki, psi-xoloji dəstəyə ehtiyacları olub. Lakin onlara bu dəstəyi "biz belə şeylərlə məşğul oluruq" deyərək nə ruhanilər, nə də psixote-rapevtlər göstəriblər.

Universitetin Psixiatriya və Neyrodavranış Elmləri Departa-mentindən Marieta Pehlivanova bildirib ki, belə pasiyentləri və onların konkret tələbatını dəstəkləmək imkanları çox məhdud-dur.

Finlandiyada 5 milyona yaxın insanın yerləşə biləcəyi 50 mindən çox bunker tikilib

Finlandiyada 50 mindən çox bun-ker tikilib, onlar eyni vaxtda ölkə-nin demək olar ki, bütün əhalisini qoruya bilər.

Oxu.Az "Bild" nəşrinə istinadən xəbər verir ki, bütün bunkerlərdə ümu-milikdə 4.8 milyon nəfər yerləşə bilər, hərçənd ölkə əhalisinin sayı isə 5.5 milyon nəfərdir. 20 metr dərinlikdə yerləşən bu bunkerlərdə hətta nüvə zərbəsi zamanı da sağ qalmaq mümkündür, la-kin onlarda ərzaq ehtiyatı yoxdur, buna görə də hər bir şəxsin yanında 72 sa-atlıq qida ehtiyatı olmalı-dır. Qeyd olunur ki, Fin-landiya 1939-1940-cı illər Qış müharibəsindən bəri bu konstruksiyaların in-şasını dayandırmayıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız daha az yemək yeyəcəksiniz.
- * Hıçqırığınız tutduğu zaman 10 saniyə nəfəs almayın və 3 dəfə udqunun. Hıçqırığınız keçəcək.
- * Əgər soyuq duş altında 3 dəqiqə dayansanız, 40 ka-lori yandıracaqsınız.
- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyir-sinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çö-küntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyət-lidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsi-nizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarları-nızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zey-tun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmalarını istəmir-sinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünü dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu tök-səniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dır-nağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.
- * Mədənin bulanırsa bir stəkan qəhvə için.

İtaliya sakini 53 il saxta yolla milyon avro təqaüd alıb

İtaliyada əlilliyə görə müavinətlə bağlı ağılagəlməz saxtakarlıq aşkar edilib. 70 yaşlı Viçentsa sakini 53 il ərzində qanunsuz olaraq bir milyon avrodan çox dövlət yardımı alıb. Məlumatla görə, həmin adama tam korluq səbəbindən uzun illər təqaüd veri-lib. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları şüb-həlinin üzərində iki ay ərzində müşahidə apararaq, onun gündəlik fəaliyyətini videoya çəkiblər. Müşahi-dələr zamanı onun şəhərdə sərbəst hərəkət etdiyini, təhlükəli alətlərlə bağçada işlədiyini, bazarda diq-qətlə ərzaq seçdiyini, nağd pul ödədiyini müşahidə ediblər.

Toplanmış sübutlara əsasən, yerli prokurorluq hə-min şəxsi dövlət fırıldaqçılığında ittiham edib. Əlilliyə görə bütün sosial müavinətləri dərhal dayandırılıb.

Qarın üstündə yatmağın təhlükəsi

Qarın üstündə yatmaq vərdişi orqanizm üçün çox təhlükəlidir. Bu barədə braziliyalı orto-ped-cərrah Daniel Oliveyra danışib. Qeyd olu-nur ki, bu, boyun və bel ağrılarına səbəb ola bi-lər.

Həkimin sözlərinə görə, insan qarın üstündə yatdıq-da, boynu dönmüş vəziyyətdə olur, bu da onurğanın boyun hissəsinə həddindən artıq yük yaradır. Bu, ağrı-ya, hərəkət məhdudluğuna və sinirlərin sıxılmasına gə-tirib çıxara bilər. "Həmçinin bel nahiyyəsinə yük artır, oyanandan sonra əllərdə keyimə və səhərlər ümumi narahatlıq hissəsinin yaranma riski yüksəlir", - deyə hə-kim vurğulayıb.

Bundan əlavə, qarın üstündə yatarkən nəfəs almaq çətinləşir və daxili orqanlara təzyiq artır. Qarın üstündə yatmaq, xüsusilə fəqərəarası yırtıqları, artrozu, tənə-füs və qan dövranı problemləri olan insanlar üçün təh-lükəlidir. Hamilə qadınlara və əməliyyatdan sonra sa-ğalma müddətində olan insanlara da kürek və yan üs-tündə yatmaq tövsiyə olunur.

"Yuxu zamanı bədən vəziyyəti birbaşa onurğa sa-ğamlığına təsir göstərir. Hətta vərdişlərdə kiçik dəyişik-liklər ağır və zədələnmələrin qarşısını almaqda böyük rol oynaya bilər", - deyə Oliveyra qeyd edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500